

Tilaaaja

Helsingin kaupunki

Dokumentin tyyppi

Loppuraportti

Päivämäärä

30. marraskuuta 2011

HELSINGIN LIIKUNTATOIMEN KOKONAISSELVITYS

LOPPURAPORTTI

SISÄLLYS

1.	JOHDANTO	2
1.1	Selvityksen lähtökohdat	2
1.2	Liikuntatoimen toimintaympäristö ja toimintaympäristön muutokset	3
1.3	Selvityksen aineisto ja tiedonkeruu	5
2.	HELSINGIN LIIKUNTATOIMI	6
2.1	Helsingin kaupungin ”liikuntakonserni”	6
2.2	Liikuntakonsernin keskeiset toimijat	6
2.3	Yhtiöt ja säätiöt	9
3.	LIIKUNTAKONSERNIN JOHTAMINEN	15
3.1	Helsingin kaupunkikonserni	15
3.2	Keskeiset toimijat	15
3.3	Näkemykset konsernijohtamisen nykytilasta	16
3.4	Konsernirakennetta ja johtamista koskevat johtopäätökset ja kehittämissuosituks	18
4.	LIIKUNNAN TUKIMUODOT	19
4.1	Välivuokraus	20
4.2	Avustukset säätiöille ja yhtiöille	22
4.3	Urheilu- ja ulkoilulaitosrahasto	25
4.4	Avustukset liikuntaseuroille	25
4.5	Näkemykset liikuntatoimen tukien toimivuudesta	27
4.6	Tukimuotoja koskevat johtopäätökset ja kehittämissuosituks	29
5.	PALVELUVERKON SUUNNITTELU	31
5.1	Palveluverkon suunnittelun nykytila	31
5.2	Palveluverkon kehittämisen haasteet	31
5.3	Palveluverkon suunnittelua koskevat johtopäätökset ja kehittämissuosituks	33
6.	LIIKUNTAKIIINTEISTÖJEN SUUNNITTELU, RAKENTAMINEN JA HALLINNOINTI	35
6.1	Nykytilan arviointi	35
6.2	Yhteistyö yksityisen sektorin ja liikuntaseurojen kanssa	35
6.3	Liikuntakiinteistöjen suunnittelua, rakentamista ja hallintaa koskevat johtopäätökset ja kehittämissuosituks	36

1. JOHDANTO

1.1 Selvityksen lähtökohdat

Helsingin kaupunginhallituksen vuoden 2012 talousarvion valmistelua ohjaavissa kannanotoissa kaupunginhallitus kehotti toteuttamaan kokonaisselvityksen liikuntatoimesta. Kaupunginhallituksen 28.3.2011 tekemässä päätöksessä todetaan, että: *”ennen liikuntastrategian päättämistä liikunta-toimesta toteutetaan ulkopuolinen selvitys joka kattaa mm. kiinteistöjen hallinnan, liikunnan tukimuotojen selkeyttämisen, mahdolliset organisaatiouudistukset sekä näkemyksen palvelujen tuottamistavoista.”* Selvityksen toteuttajaksi valittiin heinäkuussa 2011 tarjouskilpailun perusteella Ramboll Management Consulting.

Selvityksen tavoitteena on ollut jäsentää Helsingin liikuntatoimen kenttää ja tuottaa konsernitason päätöksentekoa varten kokonaisnäkemys liikuntatoimen alueen toiminnasta. Selvitystä ohjaavissa kannanotoissa on korostettu erityisesti konserniohjauksen selkeyttämisen näkökulmaa ja selvitystyölle asetettuja osatekijöitä onkin tässä raportissa pyritty tarkastelemaan niin, että ne palvelisivat liikuntatoimen konserniohjaamisesta vastaavien poliittisten- ja virkamiestahojen yhteistä päätöksentekoa.

Tarjouspyynnön mukaisesti liikuntatoimen kokonaisselvityksessä on pyydetty selvittämään seuraavia osatekijöitä:

- Selvitetään kustannustehokkaita tapoja hallita ja organisoida liikuntatoimi kaupunkikonsernin kokonaisuuteen huomioiden ja jakaa toiminnot ydinpalveluihin ja tukipalveluihin.
- Selvitetään erilaisia tapoja tuottaa kustannustehokkaasti palveluja
- Selvitetään liikuntaviraston kiinteistöjen hallintaa ja tonttien välivuokrausta
- Selkiytetään liikunnan tukimuotoja
- Selvitetään liikuntapaikkojen palveluverkon suunnittelua ja hallintotapoja
- Selvitetään liikuntakiinteistöjen investointien ja rahoituksen sekä elinkaaren hallintaa
- Tuotetaan edellä mainittuja osatekijöitä koskevia kehittämisehdotuksia

Kaupungin liikuntatoimi koostuu liikuntavirastosta, liikuntapalveluja tuottavista kaupunkikonserniin kuuluvista säätiöistä ja yhtiöistä sekä kaupungin avustuksia saavista yhteisöistä. Nyt toteutettu selvitys on konsernitason kokonaisselvitys, joka kattaa kohdeorganisaatioiden toiminnan kokonaisuudessaan. Vertailukelpoisten tietojen puuttuessa ei kustannustehokkuuden arviointi toimintotasolla tämän selvityksen puitteissa ole mahdollista. Tämä todettiin selvityksen ohjausryhmässä selvityksen alkuvaiheessa. Kustannustehokkuuden selvittäminen edellyttäisi nykyistä tarkempia ja yhdenmukaisempia tilastoja. Tässä selvityksessä kysymyksiä kustannustehokkuudesta käsitellään aineiston perusteella esiin nousseiden näkemysten ja arvioiden pohjalta poikkileikkaavasti läpi koko raportin.

Johtuen siitä, että selvityksen painopisteenä on ollut tarkastella liikuntatoimen konsernin kokonaisuutta, toimijoiden välisiä yhteistyömalleja ja niiden johtamista, ei tavoitteena ole myöskään ollut systemaattisesti tarkastella kentän eri toimijoiden (liikuntaviraston, yhtiöiden ja säätiöiden) *sisäistä* organisoitumista. Näin ollen niihin liittyviin seikkoihin ei raportissa ole otettu kantaa.

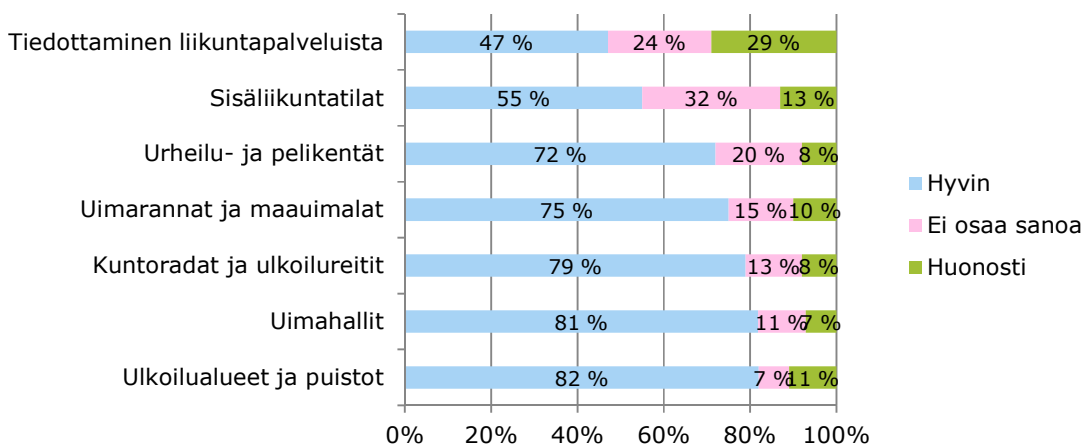
Selvityksen eri lukujen alle on kerätty aineiston perusteella keskeiset esiin nousseet asiat ja ongelmakohdat. Johtopäätös- ja kehittämissuosituksissa on koottuna selvityksen tekijöiden aineiston perusteella tekemät tulkinnat.

1.2 Liikuntatoimen toimintaympäristö ja toimintaympäristön muutokset

Palvelukysynnän muutokset ja muuttuvat kohderyhmät

Vuonna 2008 toteutetun kyselyn perusteella helsinkiläiset ovat olleet keskimäärin varsin tyytyväisiä liikuntatoimen palveluihin. Tyytyväisimpiä oltiin ulkoalueiden ja puiston sekä uimahallien tilaan, kun taas vastaavasti sisäliikuntatilat ja liikuntapalveluista tiedottaminen saivat kuntalaisilta heikoimmat arvosanat. Kuuden kaupungin vertailussa (Helsingin lisäksi Oulu, Espoo, Tampere, Turku ja Vantaa) Helsinki sijoittui kahden parhaan kaupungin joukkoon kaikissa muissa osa-alueissa paitsi tiedottamisessa.¹ Helsingin muihin palveluihin verrattuna liikuntapalveluiden osa-alueiden sijoitus oli niin ikään varsin kelvollinen, sillä tiedottamista ja sisäliikuntatiloja lukuun ottamatta kaikki osa-alueet sijoittuivat 20 parhaan joukkoon.²

Helsinkiläisten arviot liikuntapalveluista osa-alueittain 2008

Kuvio 1: Helsinkiläisten arvio liikuntapalveluista osa-alueittain 2008, Lähde: Kaupunki- ja kuntapalvelututkimus vuonna 2008

Viimeisten vuosien aikana liikuntapalveluiden kuluttaminen ja käyttäjien mieltymykset ovat olleet muutoksessa. Esimerkiksi Helsinki liikkuu 2009–2010 -tutkimuksesta käy ilmi, että helsinkiläiset harrastavat keskimäärin enemmän liikuntaa kuin aikaisempina vuosina. Tämä trendi korostuu erityisesti vanhemmissa ikäluokissa, joiden osuus väestöstä on myös kasvussa. Näin ollen etenkin ikääntyvän väestön liikuntapalvelutarpeeseen vastaaminen näyttäisi nousevan keskeiseksi haasteeksi tulevaisuudessa. Kyselyn perusteella muita merkittäviä trendejä ovat lajivalikoiman laajentuminen erityisesti nuorten liikkujien osalta, kuntoliikunnan osuuden lisääntyminen ja erityisesti sisäliikuntatiloja edellyttävien harrasteiden kuten kuntosalin, joogan, jumppien / voimistelun ja tanssilajien suosion kasvu. Lisäksi yksityisten liikuntapalveluiden käyttö on lisääntynyt.³

Kasvava kaupunki

Samaan aikaan edellä mainittujen trendien kanssa liikuntapaikkojen tarve kasvaa kaupungin laajentuessa uusien asuinalueiden rakentamisen myötä. Helsingin kaupungin liikuntatoimen uudisrakentamisen strategisena painopisteenä ovatkin olleet erityisesti lähiliikuntapaikat ja niiden kehittäminen sekä uusien asuinalueiden yhteyteen rakennettavien liikuntamahdollisuuksien kehittäminen. Vuonna 2008 toteutetun kunta- ja kaupunkipalvelututkimuksen mukaan ulkoilu- ja

¹ Helsinkiläisten arviot liikuntapalveluista vuonna 2008. Kaupunki- ja kuntapalvelututkimus vuonna 2008, FCG Efeko Oy.

² Helsingin kaupungin palveluiden laatukysely KAPA 2008.

³ Helsinki liikkuu 2009–2010 -tutkimus.

liikuntamahdollisuudet ovat kolmanneksi tärkein asuinalueen valintaan vaikuttava tekijä Helsingissä.

Muuttuva lainsäädäntö

Nykyinen liikuntalaki on astunut voimaan vuonna 1998. Liikuntalain tarkoituksena on muun muassa edistää väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä tukea lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä liikunnan alueella. Liikuntalaki antaa kunnille myös selkeän toimintavelvoitteen eli liikunnan yleisen edistämismääräyksen: "Kunnan tulee luoda edellytyksiä kuntalaisten liikunnalle kehittämällä paikallista ja alueellista yhteistyötä sekä terveyttä edistävää liikuntaa, tukemalla kansalaistoimintaa, tarjoamalla liikuntapaikkoja sekä järjestämällä liikuntaa ottaen huomioon myös erityisryhmät." Liikuntalain kokonaisuudistus toi mukanaan myös uuden yhteistyövelvoitteen: "Vastuu liikuntatoimen yleisestä johdosta, kehittämisestä ja yhteensovittamisesta on paikallistasolla kunnilla." Liikuntalain mukaan yleisten edellytysten luominen liikunnalle on valtion ja kuntien lakisääteinen tehtävä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti tammikuussa 2009 työryhmän pohtimaan liikuntalain uudistusta. Työryhmän ehdotus valmistui syksyllä 2009 ja sen keskeiset muutosehdotukset koskevat valtion liikuntaneuvoston toiminnan ja rakenteen uudistamista sekä liikuntajärjestöjen avustamiskelpoisuuden täsmentämistä. Työryhmä ei esittänyt ehdotuksessaan muutoksia tai täsmennyksiä kuntien tehtäviä koskevaan liikuntalain 2 §:ään.

Valtiovarainministeriön asettaman kunnat ja kilpailuneutraliteetti -työryhmän ehdotusten perusteella kuntalakiin ollaan tekemässä muutoksia, joilla pyritään turvaamaan kilpailuneutraliteetin säilyminen niillä markkinoilla, joissa myös kunnat toimivat. Työryhmän ehdotuksen mukaan kunnan olisi yhtiöittävä kilpailutilanteessa markkinoilla hoidettava tehtävä. Kunta on velvollinen yhtiöittämään sekä liikelaitos- että virastomuotoisen toimintansa, jos se toimii kilpailutilanteessa markkinoilla. Kunnan toimimista markkinoilla kilpailutilanteessa ei määriteltäisi laissa yksityiskohtaisesti, vaan se katsottaisiin tapauskohtaisesti. Laissa rajattaisiin kuitenkin joitain tehtäviä tapauskohtaisen tulkinnan ulkopuolelle. Kuntien liikuntatoimien osalta on vielä epäselvää, miten laki tulee vaikuttamaan niiden omaan palvelutuotantoon.

Kuntatalouden tilanne

Helsingin kaupungin talousarvioehdotuksen mukaan kaupungin velkamäärä kasvaa vuonna 2012 265 miljoonalla eurolla. Talousarvioehdotuksessa kaupungin lainakannan arvioidaan vuonna 2014 olevan yhteensä noin 2 miljardia euroa. Talouden epätasapainoon ovat vaikuttaneet erityisesti vuosien 2009 ja 2010 heikko verotulokehitys. Epätasapainon kehitystä on pyritty hillitsemään palvelutuotannon menojen kasvun hillitsemisellä. Vuonna 2009 Helsingin kaupungin toimintameno kasvoivat noin 6,5 prosenttia ja vastaavasti vuonna 2010 noin 3,8 prosenttia. Ennusteen mukaan arvioitu toimintamenojen kasvu vuonna 2011 tulee olemaan noin 3,2 prosenttia.

Kuntatalouden heikentynyt tilanne yhdistettynä liikuntapaikkojen kasvavaan tarpeeseen ja liikuntatottumusten muutoksiin – lisäävät osaltaan haasteita liikuntatoimen palvelutuotannon suunnitteluun ja kustannustehokkuuden lisäämiseen. Kustannustehokkuuden yksi avaintekijä on huomion kiinnittäminen tilojen monikäyttöisyyden ja tilankäytön tehokkuuden lisäämiseen, kuten myös liikuntaviraston vuoden 2009 palveluverkkoselvityksessä on todettu.⁴

Liikuntatoimi osana kaupungin yhteisstrategiaa

Toimialakohtaisen toimintaympäristönsä ohella liikuntatoimi linkittyy luonnollisesti myös kaupungin yhteisstrategioihin, jotka on pyritty ottamaan huomioon myös tässä selvityksessä. Helsingin vuoden 2001–2010 liikuntapoliittisessa ohjelmassa näitä yhteisstrategioita ovat varautuminen väestönkasvun vaikutuksiin, työttömyyden aiheuttaman syrjäytymisen ehkäiseminen, kansainvälisyyden ja lähialueyhteistyön edistäminen, kestävä kehitys, lähiöiden

⁴ Liikuntaviraston palveluverkkoselvitys 2009.

imagon vahvistaminen sekä konserninlaajuinen resurssien yhteiskäyttö. Vuosien 2001–2010 keskeiset tavoitteet olivat yhdenvertaisuuden edistäminen, kaupallisuuteen ja uusien lajien haasteisiin vastaaminen, yhteistyön tiivistäminen ja verkostoituminen sidosryhmien sekä muiden liikuntapalvelujen tuottajien kanssa sekä markkinoinnin ja tiedotustoiminnan tehostaminen.

1.3 Selvityksen aineisto ja tiedonkeruu

Selvitystyön tiedonkeruu perustuu laajalti eri sidosryhmien kuulemiseen. Selvityksen tiedonkeruun aikana on kuultu liikuntaviraston johtoa ja keskeisiä asiantuntijoita, kaupunkikonserniin kuuluvien liikuntapalveluja tuottavien säätiöiden ja yhtiöiden johtoa ja keskeisiä asiantuntijoita, liikuntaseurojen edustajia sekä kaupungin konserniohjauksesta vastaavia tahoja. Lisäksi selvityksen yhteydessä on kuultu Helsingin kaupungin liikuntalautakunnan jäseniä, keskeisimpiä kaupunginhallituksen edustajia sekä konserniin kuuluvien säätiöiden ja yhtiöiden hallitusten edustajia. Selvityksen yhteydessä on kuultu asiantuntijoita opetus- ja kulttuuriministeriöstä, Helsingin kaupungin opetusvirastosta ja kiinteistövirastosta, Suomen Liikunta ja Urheilu -järjestöstä (SLU) sekä tilintarkastusyhteisö KPMG:stä.

Syys- marraskuussa 2011 haastateltiin toimeksiannon nimissä yhteensä 25 henkilöä. Selvityksen yhteydessä kuullut henkilöt määriteltiin yhdessä tilaajan ja selvityksen tekijän välisissä työkokouksissa. Lista haastatelluista henkilöistä löytyy tämän selvitysraportin liitteistä.

Helsingin kaupungin liikuntaviraston sekä kaupunkikonserniin kuuluvien säätiöiden ja kaupunkiyhtiöiden asiantuntijatasen henkilöstölle lähetettiin lokakuussa 2011 sähköinen kysely, jossa tiedusteltiin heidän näkemyksiään liikuntatoimen kokonaisuudesta ja johtamisesta, liikuntakiinteistöjen hallinnasta, operatiivisesta yhteistyöstä eri sidosryhmien välillä sekä liikunnan tukimuodoista. Kyselyyn vastasi määräaikaan mennessä yhteensä 70 asiantuntijaa. Eryteisesti kyselyn avovastauksiin saatiin asiantuntijoilta erittäin paljon vastauksia ja selvitysraportin aineiston tulkinnaissa onkin hyödynnetty näiden laadullisten vastausten ja esitettyjen kehittämisajatusten sisältöä.

Liikuntalautakunnan jäsenille sekä kaupunkikonserniin kuuluvien säätiöiden ja yhtiöiden hallitusten puheenjohtajille ja varapuheenjohtajille suunnattu sähköinen kysely sisälsi kysymyksiä erityisesti liikuntatoimen konsernijohtamiseen ja rakenteeseen liittyen. Luottamushenkilöille suunnattuun kyselyyn vastasi yhteensä neljä henkilöä. Kyselyyn vastanneiden henkilöiden määrä oli vähäinen, mutta vastauksia antaneet tahot olivat tuoneet esiin erittäin paljon hyvin perusteltuja kehittämisajatuksia eri teemoihin liittyen.

Helsingin kaupungin alueella toimiville merkittävimmille liikunta-alan seuroille suunnattu sähköinen kysely sisälsi kysymyksiä erityisesti liikunnan seuratuista, palveluverkon kattavuudesta, liikuntakiinteistöjen ja tilojen käytöstä sekä seurojen roolista osana liikuntapalvelujen tuotantoa. Liikuntaseuroille suunnattuun kyselyyn vastasi yhteensä 16 seuraa, jotka edustivat varsin monipuolisesti merkittävimpiä liikuntalajeja.

Helsingin kaupungin asettaman selvityksen ohjausryhmän kanssa järjestettiin kehittämistyöpaja (15.11.2011), jossa käsiteltiin haastatteluisia ja sähköisissä kyselyissä kerättyjä sidosryhmien näkemyksiä sekä niistä muodostettuja alustavia johtopäätöksiä ja kehittämisehdotuksia. Työpajassa priorisoituja kehittämisehdotuksia on nostettu esiin tässä raportissa eri temaattisiin kokonaisuuksiin jaoteltuna. Tässä selvitysraportissa esiintyvien johtopäätösten ja kehittämissuosittelujen sisällöstä vastaa kuitenkin selvityksen tekijä.

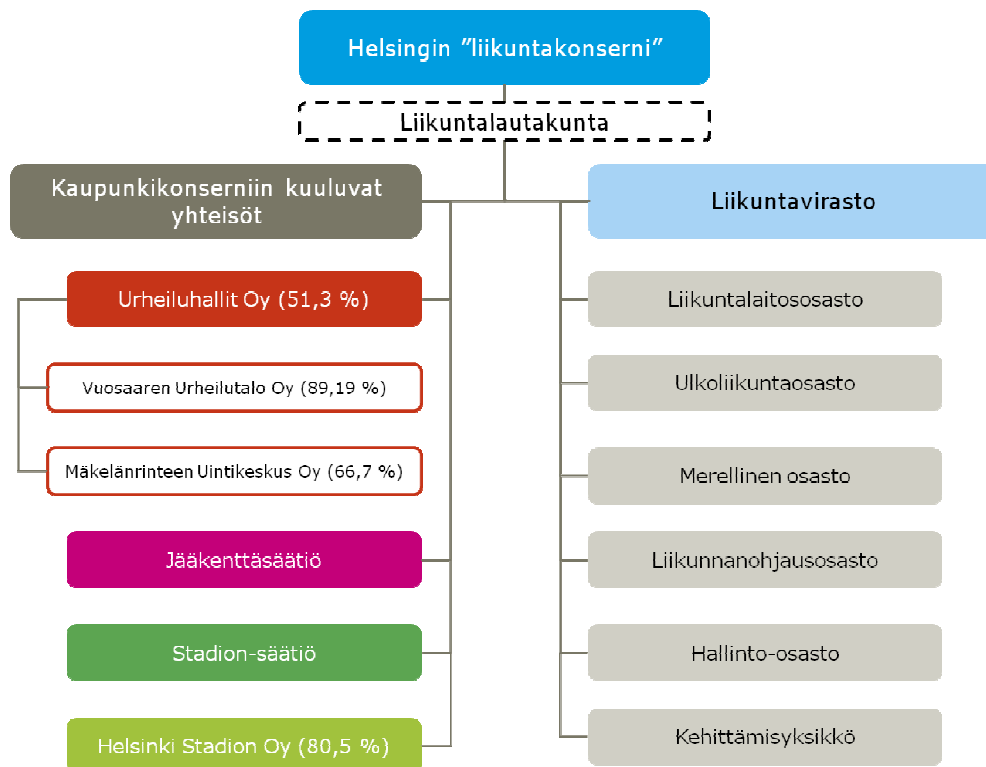
2. HELSINGIN LIIKUNTATOIMI

Liikuntapalveluita tuotetaan Helsingissä useilla erilaisilla palvelutuotannon malleilla. Liikuntapalveluita kuntalaisille tuottavat liikuntaviraston ohella kaupungin osittain tai kokonaan omistamat säätiöt ja yhtiöt, yksityiset liikunta-alan yritykset, liikuntaseurat ja muut yhteisöt. Myös muut kaupungin virastot (esim. opetusvirasto ja rakennusvirasto) toimivat keskeisinä tekijöinä liikuntakentällä, jonka ohella ulkoliikuntapalveluita tuotetaan yhdessä pääkaupunkiseudun kuntien kanssa.

Tämän luvun tavoitteena on kuvata näiden toimijoiden ydintoimintoja, keskinäisiä suhteita ja yhteistyömalleja Helsingin liikuntatoimen kentässä. Luvun tarkoituksena on erityisesti avata raportin lukijalle liikuntatoimen konsernirakennetta sen sisältämien toimijoiden vastuualueita.

2.1 Helsingin kaupungin ”liikuntakonserni”

Helsingin liikuntatoimeen, epävirallisesti Helsingin ”liikuntakonserniin”, katsotaan kuuluvaksi a) liikuntaviraston toiminta, b) liikuntapalveluja tuottavat kaupunkikonserniin kuuluvat säätiöt ja yhtiöt sekä c) kaupungin avustuksia saavat yhteisöt.

Kuvio 2: Helsingin kaupungin ”liikuntakonsernin” kuvaus. Suluissa Helsingin kaupungin omistusosuudet.

2.2 Liikuntakonsernin keskeiset toimijat

Liikuntavirastoa johtavan liikuntajohtajan alaisuudessa virastossa toimii viisi osastoa, joista jokaisella on oma osastopäällikkö: liikuntalaitososasto, ulkoliikuntaosasto, merellinen osasto, liikunnanohjausosasto ja hallinto-osasto. Lisäksi suoraan liikuntajohtajan alaisuudessa on liikuntaviraston kehittämissyksikkö. Liikuntavirastossa on yli 400 vakinaista työntekijää. Vuosittain viraston palveluksessa on myös noin 100–200 määräaikaista kausityöntekijää.

Seuraavassa kuvaillaan liikuntaviraston eri osastojen tehtäviä ja vastuualueita.

Liikuntalaitososasto

~

Liikuntalaitososaston ydintoimintoja ovat kaupungin sisäliikuntapaikkojen (kaupungin liikuntahallit ja -keskukset sekä uima-, jää- ja palloiluhallit) ylläpito. Huolto- ja kunnossapitopalvelut ostetaan yksityisiltä yrityksiltä ja osaston taloushallinnosta vastaa kaupungin talous- ja suunnittelukeskus.

Liikuntalaitososaston vastuulla olevat liikuntapaikat (yhteensä 15 kohdetta) ovat vain pieni osa kaupungin sisäliikuntapaikoista, joita tarjoavat lisäksi kaupunkikonserniin kuuluvat yhtiöt (Urheiluhallit, Mäkelänrinteen uintikeskus, Vuosaaren urheilutalo, Jääkenttäsäätiö) sekä yksityiset yritykset. Koulujen liikuntatilat ovat puolestaan opetusviraston vastuulla.⁵Lisäksi myös nuorisosiainkeskuksella (nuorisotalot) ja työväenopistoilla on hallinnassaan joitakin sisäliikuntatiloja.

Liikuntalaitososaston tärkeimpiä yhteistyökumppaneita ovat liikuntaseurat ja liikuntaviraston liikunnanohjausosasto, jotka tuottavat varsinaiset liikuntapalvelut liikuntalaitososaston ylläpitämissä tiloissa.

Ulkoliikuntaosasto

Ulkoliikuntaosaston ydintoimintona on kaupungin liikuntapuistojen, palloilukenttien, luonnon jääkenttä- ja tekojäätaverkoston sekä ulkoilureittien ja hiihtolatujen ylläpito. Helsingin kaupunki omistaa ulkoilualueita myös Espoossa ja Vihdissä. Ulkoliikuntaosasto hallinnoi yhteensä n. 3700 hehtaaria ulkoilualueita Espoon Pirttimäessä, Vaakoilla ja Luukissa sekä Salmen ulkoilualueita Vihdissä.

Ulkoliikuntaosaston tavoitteena on luoda edellytyksiä muille tahoille toiminnan järjestämiseksi ulkoliikuntapaikoilla. Jääkenttäverkoston ja ulkoilureittien ylläpito toteutetaan yhteistyössä rakennusviraston kanssa. Vartiointipalvelut sekä osa siivouspalveluista ja kenttien jäädytyksestä on ulkoistettu yksityisille yrityksille. Lisäksi liikuntapaikkojen yhteydessä tapahtuma kahvilatoiminta kilpailutetaan joko yksityisille yrityksille tai liikuntaseuroille.

Tärkeä yhteistyömuoto ulkokenttien ylläpidossa on ns. seurakentät, joita kaupungissa on toista kymmentä. Seurakentät ovat kenttiä, joiden ylläpidosta ja kehittämisestä vastaavat liikunta- ja urheiluseurat. Kaupunki on välivuokrannut kentät seuroille tai vaihtoehtoisesti osallistunut uusien kenttien investointikustannuksiin. Toisin sanoen kaupunki hoitaa pohjustuksen ja seurat vastaavat kaikesta ylläpito- ja kehittämistoiminnasta. Samalla seurat sitoutuvat varaamaan omaan käyttöön 75 prosenttia kentän vuoroista. Jos vuoroja ei käytä omaan tarkoitukseen, vähennetään seuralta vuoroja muilta kentiltä. Näin ollen seurat eivät voi pitää itsellään kaupungin tarjoamia ilmaisia vuoroja ja samalla myydä eteenpäin vuoroja omalta seurakentältään.

Ulkoliikuntaosaston vastuulla olevien ulkoliikuntapaikkojen ja seurakenttien ohella ulkoliikuntapaikkoja tarjoavat yksityiset yritykset, joita kaupunki subventoi välivuokrausmenettelyllä.

Merellinen osasto

Merellisen osaston ydintoimintoja ovat ulkoilusaariston, uimarantojen, talviuintipaikkojen ja vesiuurheilun erikoiskohteiden ylläpito. Lisäksi merellinen osasto vastaa kaupungin hallinnassa olevista venepaikoista, kalastusluvista ja Rastilan leirintäalueesta. Myös vesiliikenteen laiturit ovat merellisen osaston vastuulla, joskin varsinaisesta vesiliikenteestä vastaavat yksityiset yritykset. Venepaikkoja tarjoavat merellisen osaston lisäksi venekerhot.

Suurimman osan Helsingin edustan saarista omistaa valtio. Helsingin kaupunki omistaa noin neljäosan saarista, joista merellisen osaston vastuulla ovat ulkoilusaaret. Loput saarista kuuluvat yksityisille ihmisille, yrityksille ja yhteisöille. Merellisen osaston hallinnoimia ulkoilusaaria sijaitsee myös varsinaisten kaupungin rajojen ulkopuolella esimerkiksi Inkoon

⁵ Vuonna 2010 opetusvirasto vuokrasi noin 1600 eri tilaa (mm. liikuntasalit, opetusluokat, auditoriot, teknisen työn tilat) yhteensä 108 500 tuntia. Eri vuokranmaksajia (mm. liikuntaseurat, työväenopistot) tiloilla oli noin 3000. Iltavalvojen palkkaukseen opetusvirasto käytti vuonna 2010 noin 1,7 miljoonaa euroa.

Barösundissa (Elisaari), Sipoossa (Kaunissaari) ja Kirkkonummella (Lähteellä). Merellisyys on vahvasti esillä myös koko kaupungin strategiassa.

Rastilan leirintäalueella tarjotaan majoituspalveluiden lisäksi mm. saunatilojen ja polkupyörien vuokrausta sekä talviuintia. Lisäksi leirintäalueella toimii ns. henkilöhuoltamo, joka tarjoaa yhteistyössä alueella toimivan ravintolan ja muiden yhteistyötahojen kanssa kokous-, virkistys- ja työhyvinvointipäiviä erilaisille työyhteisöille ja yrityksille. Toimintamalli on tuottanut tuloja sekä ravintoloitsijalle, muille yrittäjille (esim. ohjelmapalvelut) että liikuntavirastolle. Seuraavaksi suunnitteilla on siirtää toiminta liikuntatoimen yrittäjälle siten että liikuntavirasto saisi edelleen vuokratulot. Saman tyyppistä toimintaa on suunnitteilla myös Pihlajasaaren ja Kaunissaaren.

Myös ulkoilusaarien ylläpidossa on erilaisia yhteistoimintamalleja yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Esimerkiksi Elisaarella ja Lähteelässä saaria hoitavat yksityiset yritykset. Pihlajasaarella on kaupungin omaa henkilöstä, joka vastaa läntisestä saaristosta. Kaunissaaren isäntä hoitaa puolestaan itäistä saaristoa. Joidenkin saarten ylläpidosta vastaa yhdistykset.

Venesatamien ylläpidon osalta käytäntönä on ollut, että puolet uusista venesatamista annetaan veneseurojen hoitoon ja toinen puoli vuokrataan suoravuokrauksella käyttäjille. Kokonaisuudessaan venepaikoista noin kaksi kolmasosa on veneseuroilla ja yksi kolmasosa liikuntavirastolla. Myös yksityiset yritykset omistavat ja vuokraavat venepaikkoja. Periaatteena on kuitenkin ollut, ettei kaupungin venesatamia ole annettu yritysten hoidettavaksi. Ainoa yksityistetty satama on Katajanokan vierassatama. Talvisin satama toimii talviuintipaikkana, jota puolestaan hoitaa talviuintiseura.

Uimarantojen kahvilat ja ravintolat ovat ulkoistettu. Kahta rantaa valvovat uimaseurat. Aikaisemmin uimaseurojen valvonnassa olevia rantoja oli enemmän, mutta vaatimus rantapelastajan tutkinnosta ovat vähentäneet seurojen mahdollisuuksia hoitaa uimarantoja.

Liikunnanohjausosasto

Liikunnanohjausosaston ydintoimintona on järjestää ohjattua liikuntaa kaikille helsinkiläisille. Nämä palvelut kattavat vain hyvin pienen osan kaupunkilaisille tarjolla olevista ohjatuista liikuntapalveluista. Muita tärkeitä palvelutarjoajia ovat kaupunkikonserniin kuuluvat yhteisöt, yksityiset yritykset sekä erityisesti liikuntaseurat. Myös nuorisosiainkeskus ja työväenopistot järjestävät ohjattuja liikuntaryhmiä.

Liikuntaviraston liikunnanohjausosaston kohderyhmänä ovat erityisesti ikääntyvät, lapset ja nuoret sekä erityisryhmät (esim. kehitysvammaiset). Lisäksi liikunnanohjausosasto huolehtii ostopalveluna koululaisten uinninopetuksesta sekä Helsingin kaupungin henkilöstöliikunnasta. Erityisliikunnan, henkilöstöliikunnan ja lasten ja nuorten liikunnan osalta liikunnanohjausosastolla on myös yhteistyösopimuksia liikuntajärjestöjen, vammaisjärjestöjen ja yksityisten palvelun tuottajien kanssa. Liikunnanohjauksen toimipisteet ovat keskittyneet liikuntaviraston omiin liikuntapaikkoihin ja viime vuosina vuokratiloista on luovuttu.

Liikunnanohjausosasto on ollut mukana monissa poikkihallinnollisissa hankkeissa etenkin sosiaali-, terveys-, opetus- ja nuorisotoimen kanssa sekä kaupungin työterveyshuollon ja henkilöstökeskuksen kanssa. Esimerkkejä joistakin viimeaikaisista hankkeista ovat Senioriliikunnan toimenpideohjelma 2006–2010, Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2009–2012, kaupungin terveys- ja työhyvinvointihankkeet (Liikkeelle -hanke ja Stadin kundi kondikseen -hanke), Terveellinen kaupunginosa-ohjelma 2008–2011 sekä lähiöprojektin rahoittamat hankkeet.

Hallinto-osasto

Liikuntaviraston hallinto-osastoon kuuluvat talous-, henkilöstö-, tietotekniikka- ja varausyksikkö. Osaston ydintoiminnot vaihtelevat yksiköittäin, mutta pääasiassa osasto tuottaa viraston sisäisiä tukipalveluja, joista keskeisin on lautakuntatyöskentely, mikä pitää sisällään esitysten ja päätösten esittelyn.

Liikuntaviraston taloushallintopalvelut ja palkanlaskenta tilataan ostopalveluna Taloushallintopalvelu -liikelaitokselta. Myös puhelinpalvelut, toimistosivoukset ja kirjaamotoiminta on keskitetty kaupungille.

Talouslyksikkö vastaa talousarvioin toteutumisen seurannasta ja raportoinnista käyttötalouden, investointien ja irtaimen omaisuuden hankintojen osalta sekä liikuntatoimen talousarvio- ja taloussuunnitelmaehdotuksen valmistelusta, mutta investointiehdotuksen valmistelusta vastaa tekninen yksikkö. Lisäksi talouslyksikössä jaetaan liikuntaviraston myöntämät kiinteistöavustukset.

Hallinto-osaston henkilöstöyksikkö tuottaa tukipalveluja liikuntaviraston johdolle ja esimiehille (esim. henkilöstötyytyväisyyskyselyt ja henkilöstökoulutus). Tietotekniikkayksikkö vastaa viraston tietotekniikkaympäristön ja palveluja tukevien ohjelmistojen ylläpidosta ja kehittämisestä. Tällä hetkellä merkittävin valmisteilla oleva järjestelmä on Leevi-tilavarausjärjestelmä.

Tilojen varausyksikön ydintoimintona on hoitaa liikuntaviraston hallinnoimien tilojen varauksia. Varausyksikkö siirtyi hallinto-osaston alaisuuteen vuoden 2010 alusta. Varausyksikössä valmistellaan myös järjestöjen avustukset ja yksikön pääasiakkaita ovat liikuntaseurat ja niitä edustava seuraparlamentti, joiden kanssa yksikkö järjestää mm. lajikokouksia ja tiedotustilaisuuksia. Vuonna 2010 varausyksikköön siirtyi myös liikuntatapahtumien koordinoititehtävät. Koulujen liikuntatilojen varauksesta vastaa opetusvirasto.

Kehittämisyksikkö

Toisin kuin edellä kuvatut osastot, joista jokaisella on oma osastopäällikkö, toimii kehittämisyksikkö suoraan liikuntaviraston johtajan (liikuntajohtaja) alaisuudessa. Yksikkö osallistuu mm. liikuntapoliittisen ohjelman toteutumisen seurantaan ja raportointiin, liikuntastrategian valmisteluun sekä erilaisten liikuntatoimen kenttää koskevien tutkimusten ja selvitysten toteuttamiseen ja muuhun suunnittelutyöhön.

Kehittämisyksikössä toimii viestintäyksikkö ja tekninen yksikkö. Viestintäyksikön ydintoimintona on liikuntaviraston sisäisen viestinnän ja tiedottamisen toteuttaminen ja kehittäminen. Keskeisiä välineitä tässä ovat mm. liikuntaviraston intranet (Helmi), henkilöstölehti Viestikapula sekä kiireisiä viestejä sisältävä Pikaviesti. Lisäksi yksikkö tarjoaa viestinnän ja markkinoinnin tukipalveluita osasto- ja virastotasolla.

Teknisen yksikön ydintoimintoja ovat investointien suunnittelu ja rakennuttaminen sekä investointien talousarvio- ja taloussuunnitelmaesitysten valmistelu. Lisäksi yksikkö osallistuu kaavoitustyöhön kaupunkisuunnitteluviraston kanssa sekä toimii asiantuntijana vuokraustoiminnassa sekä kiinteistöjen ja alueiden kunnossapitotehtävissä. Ulkoilureittien suunnittelun osalta tekninen yksikkö tekee yhteistyötä rakennusviraston kanssa. Opetus- ja sosiaalitoimen kanssa yhteistyötä tehdään koulujen ja päiväkotien pihojen suunnittelussa.

2.3 Yhtiöt ja säätiöt

Liikuntakonserniin kuuluvia keskeisiä yhteisöjä ovat Urheiluhallit Oy (josta kaupunki omistaa 51,3 prosenttia) ja sen hallintosopimuksen perusteella hallinnoimat Mäkelänrinteen uintikeskus Oy ja Vuosaaren Urheilutalo oy, Jääkenttä-säätiö ja Stadion-säätiö. Lisäksi kaupunki omistaa 80,5 prosenttia Helsinki Stadion Oy:stä, joka on Töölön jalkapallostadion suurin omistaja.

Kaupungin edustajina em. yhtiöissä toimivat kaupunginhallituksen konsernijaoston nimeämät luottamushenkilöt ja johtavat viranhaltijat keskushallinnosta tai liikuntavirastosta. Hallitusten jäsenten tehtävänä on valvoa ja seurata kaupungin omistajapoliittisten tavoitteiden, konserniohjeistuksen ja liikuntapoliittisten tavoitteiden toteutumista. Yhtiöiden hallitukset asettavat yhtiöille tavoitteet ja strategiat.

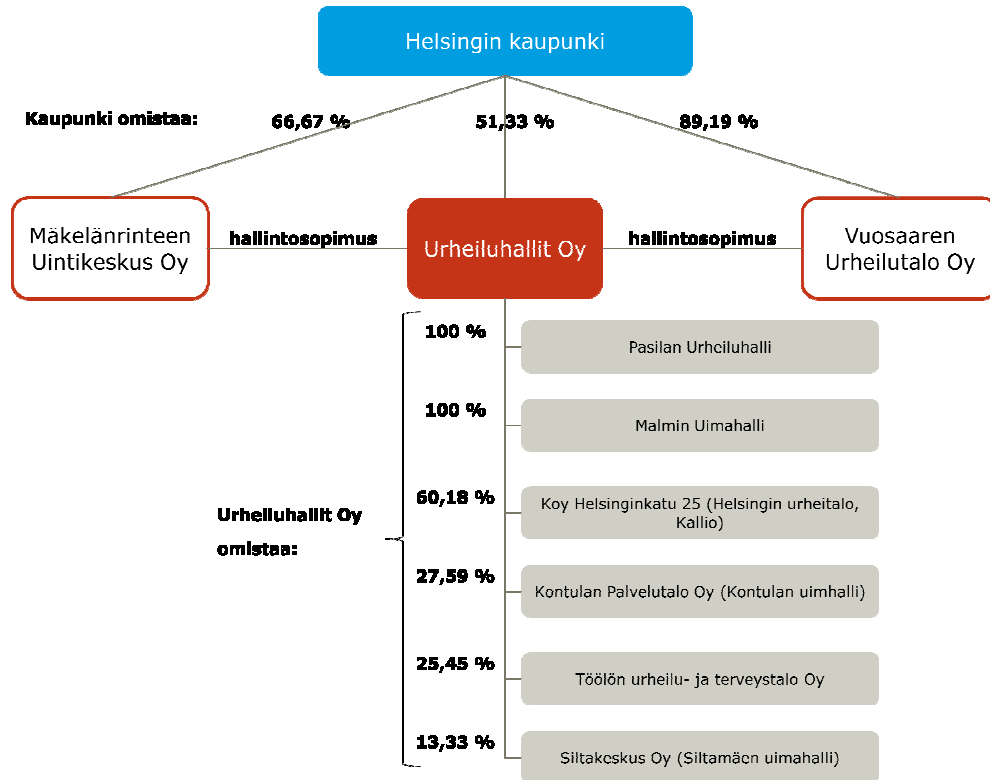
Urheiluhallit Oy

Vuonna 1959 perustetun Urheiluhallit Oy:n toimialana on ”omistaa ja hallita erilaisia urheilutiloja sekä niihin liittyviä aputiloja, ja toimia sellaisena yleishyödyllisenä laitoksena, joka järjestää

näiden tilojen käytön edelleen eri yhteisöille kuten urheilujärjestöille, kouluille ja muille vastaaville sekä yksityisille kansalaisille taloudellista etua tavoittelematta.”⁶

Kaupunki omistaa Urheiluhallit Oy:n osakkeista enemmistön (51,3 prosenttia). Muita osakkaita ovat 13 lajiliittoa, joista suurimpana (10 prosenttia) Suomen Koripalloliitto ry ja Suomen Uimaliitto ry, sekä Urheiluopistosäätiö. Henkilöstöä Urheiluhallit Oy:n palveluksessa oli vuonna 2010 keskimäärin 114 henkilöä, joista 93 oli kokoaikaisia. Vuonna 2010 kaupunginavustusten osuus Urheiluhallit Oy:n tuotoista oli 40,1 prosenttia. Urheiluhallit Oy:lla on hallintosopimukset ja yhteinen toimitusjohtaja Mäkelänrinteen Uintikeskus Oy:n sekä Vuosaaren Urheilutalo Oy:n kanssa.

Urheiluhallit Oy tuottaa liikuntapalveluita kuudessa toimipisteessä, jotka ovat Pasilan Urheiluhalli (Urheiluhallit Oy:n omistus 100 prosenttia), Malmin Uimahalli (100 prosenttia), Helsingin urheilutalo (Koy Helsinginkatu 25, 60,18 prosenttia), Kontulan uimahalli (Kontulan palvelutalo Oy, 27,59 prosenttia), Töölön urheilutalo (Töölön urheilu- ja terveystalo Oy, 25,45 prosenttia) sekä Siltamäen uimahalli (Siltakeskus Oy, 13,33 prosenttia). Kaupunginhallitus nimeää yhtiön hallitukseen kolme jäsentä viidestä.

Kuvio3: Kaupungin omistusosuudet Urheiluhallit Oy:ssä sekä hallintoon kuuluvissa yhtiöissä, Urheiluhallit Oy:n toimipaikat ja omistusosuudet muissa yhtiöissä.

Mäkelänrinteen Uintikeskus Oy

Vuonna 1999 avattu Mäkelänrinteen uintikeskus Oy:n toimialana on toimia ”yleishyödyllisenä yhteisönä, joka järjestää omistamiensa ja hallitsemiensa urheilu- ja liikuntatilojen sekä niihin liittyvien aputilojen käytön edelleen eri yhteisöille, kuten urheilujärjestöille, kouluille ja muille vastaaville sekä yksityisille kansalaisille taloudellista etua tavoittelematta”. Tätä tarkoitusta varten yhtiö hallitsee vuokraoikeuden nojalla Helsingin kaupungilta vuokrattua tonttia sekä

⁶ Urheiluhallit Oy:n tilinpäätös ja tasekirja 1.1.-31.12.2010.

omistaa ja hallitsee tontilla olevaa rakennusta (Mäkelänrinteen uimahalli). Helsingin kaupunki omistaa yhtiöstä 66,67 prosenttia. Muita omistajia ovat Suomen Uimaliiton Tuki ry ja Urheiluopistosäätiö (kumpikin 16,67 prosenttia). Vuonna 2010 yhtiön palveluksessa oli keskimäärin 40 henkilöä, joista 32 oli kokoaikaisia.⁷

Uintikeskuksen ydintoimintona on uima- ja eri liikuntapalveluiden tuottaminen helsinkiläisille. Lisäksi Mäkelänrinteen urheilulukio käyttää liikuntatiloja päivisin. Uintikeskus on myös profiloitunut valtakunnallisena ja kansainvälisenä uintikeskuksena, jossa on mahdollista järjestää myös kansainvälisiä uintikilpailuja (esim. nuorten EM-uinnit vuonna 2010).

Kaupunginhallitus nimeää yhtiön hallitukseen neljä jäsentä kuudesta.

Vuosaaren Urheilutalo Oy

Vuonna 1972 perustetun Vuosaaren urheilutalo Oy:n toimialana on ”liikuntatilojen ja niihin liittyvien aputilojen omistus ja hallinta sekä kyseisissä tiloissa liikuntapalvelujen ja niitä koskevien palvelujen tuottaminen ja järjestäminen yleishyödyllisiin tarkoituksiin”. Urheilutalon toiminnan tarkoituksena on ”tuottaa kustannustehokkaasti kohtuuhintaisia, mutta silti laadukkaita ja monipuolisina liikuntapalveluja helsinkiläisille.” Päivisin liikuntatiloja käyttävät myös Tehtaanpuiston yläaste ja Vuosaaren lukio. Kaupunki omistaa Vuosaaren urheilutalo Oy:stä 89,19 prosenttia. Kaupunginhallitus nimeää yhtiön hallituksen kaikki seitsemän jäsentä. Vuonna 2010 yhtiön palveluksessa oli keskimäärin 35 henkilöä, joista 30 oli kokoaikaisia.

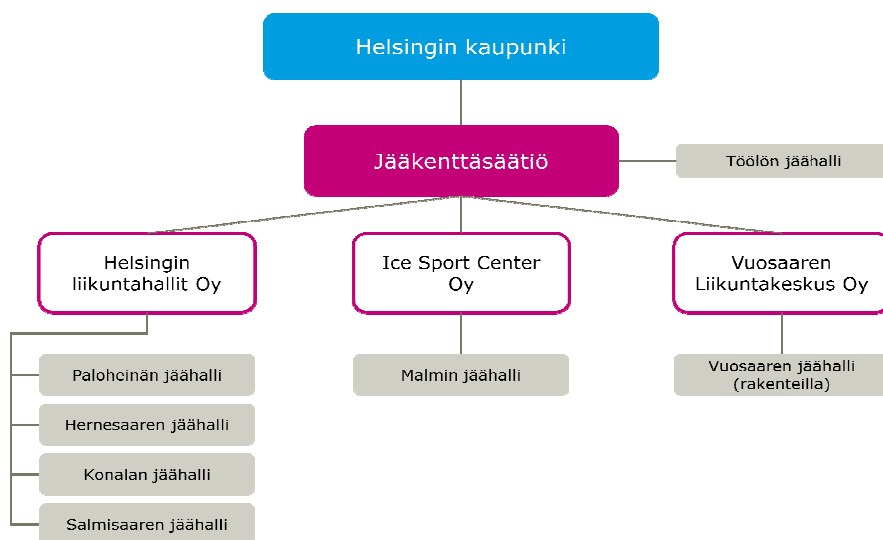
Jääkentäsäätiö

Vuonna 1954 perustetun Jääkiekkosäätiön tehtävänä liikuntatoimen kentässä on tuottaa jäävuoroja sekä ylläpitää ja kehittää jääurheiluun tarkoitettuja liikuntalaitoksia. Säätiö omistaa kokonaan kolme tytäryhtiötä, jotka ovat Helsingin liikuntahallit Oy, Ice Sport Center Oy sekä rakenteilla oleva Vuosaaren Liikuntakeskus Oy. Helsingin Liikuntahallit Oy:n alaisuuteen kuuluvat Paloheinän, Hernesaaren, Konalan ja Salmisaaren jäähallit. Malmin jäähalli on Ice Sport Center Oy:n omistuksessa. Tytäryhtiöiden alaisuudessa olevien hallien ohella säätiö vastaa myös Töölön jäähallista. Pirkkolan ja Oulunkylän jäähallien hallinnasta vastaa liikuntavirasto. Myllypuron jäähallia hallinnoi Nuorisojääkenttä Oy.

Liikuntaviraston Jääkentäsäätiölle myöntämä avustus vuonna 2010 oli 1 030 000 euroa ja vuonna 2011 yhteensä 891 000 euroa.

Jääkentäsäätiön ja sen omistamien tytäryhtiöiden palveluksessa oli vuonna 2010 yhteensä 22 henkilöä, joista hallintotehtävissä 2,5 henkilöä, työnjohdossa 1,5 ja ylläpitotehtävissä 14 henkilöä. Hallien siivous on pääosin ulkoistettu ja jäähallin järjestyksenvalvojat kutsutaan määräaikaan työhön tarpeen mukaan. Harjoitusjäähallien kausikäyttövuorojen jakamisesta huolehtivat lajijärjestöt, jotka ovat keskenään sopineet vuorojen tasausjärjestelmästä sekä keskinäisistä kiintiöistä.

⁷ Mäkelänrinteen uintikeskus Oy:n tilinpäätös ja tasekirja 1.1.-31.12.2010.

Kuvio 4: Jääkentäsäätiön ”konsernin” rakenne

Liikuntaviraston kanssa Jääkentäsäätiö tekee yhteistyötä erilaisten epävirallisten tapaamisten muodossa sekä liikuntafoorumin puitteissa. Säätiön tilinpäätös toimintakertomuksineen ja muine liitteineen toimitetaan liikuntavirastoon vuosittain huhtikuussa avustusanomuksen liitteenä.

Stadion-säätiö

Stadion-säätiön perustivat vuonna 1927 keskeiset urheilujärjestöt ja Helsingin kaupunki. Myöhemmin mukaan tuli myös Suomen valtio opetusministeriön kautta. Säätiön keskeisin tavoite oli saada rakennetuksi Helsinkiin kesäolympiakisojen vaatimukset täyttävä stadion.

Tällä hetkellä Stadion-säätiön päätehtävänä on Olympiastadionin ja sen tilojen vuokraaminen, ylläpito ja hoitaminen.. Pääsääntöisesti rakennuksessa olevat tilat (toimisto- ja liikuntatilat) on vuokrattu eteenpäin. Vakituksia vuokralaisia on 50. Työntekijöitä säätiöllä on yhteensä kymmenen.

Stadionrakennuksen omistaa Helsingin kaupunki ja se näkyy kaupungin taseessa kiinteistönä. Vuonna 2010 Helsingin kaupunki maksoi Stadion-säätiölle kiinteistön ja siihen liittyvän maa-alueen vuokra-avustusta noin 390 000 euroa, mitä vastaava summa sisältyi kiinteistön hoitokuluihin kaupungille maksettuna vuokrana. Vuosille 2009–2011 Helsingin kaupunki ja opetus- ja kulttuuriministeriö ovat myöntäneet Olympiastadionin peruskorjaukseen yhteensä 12,14 miljoonaa euroa. Säätiön hallinnossa ovat edelleen edustettuina Helsingin kaupunki, opetus- ja kulttuuriministeriö sekä keskeiset urheilujärjestöt.

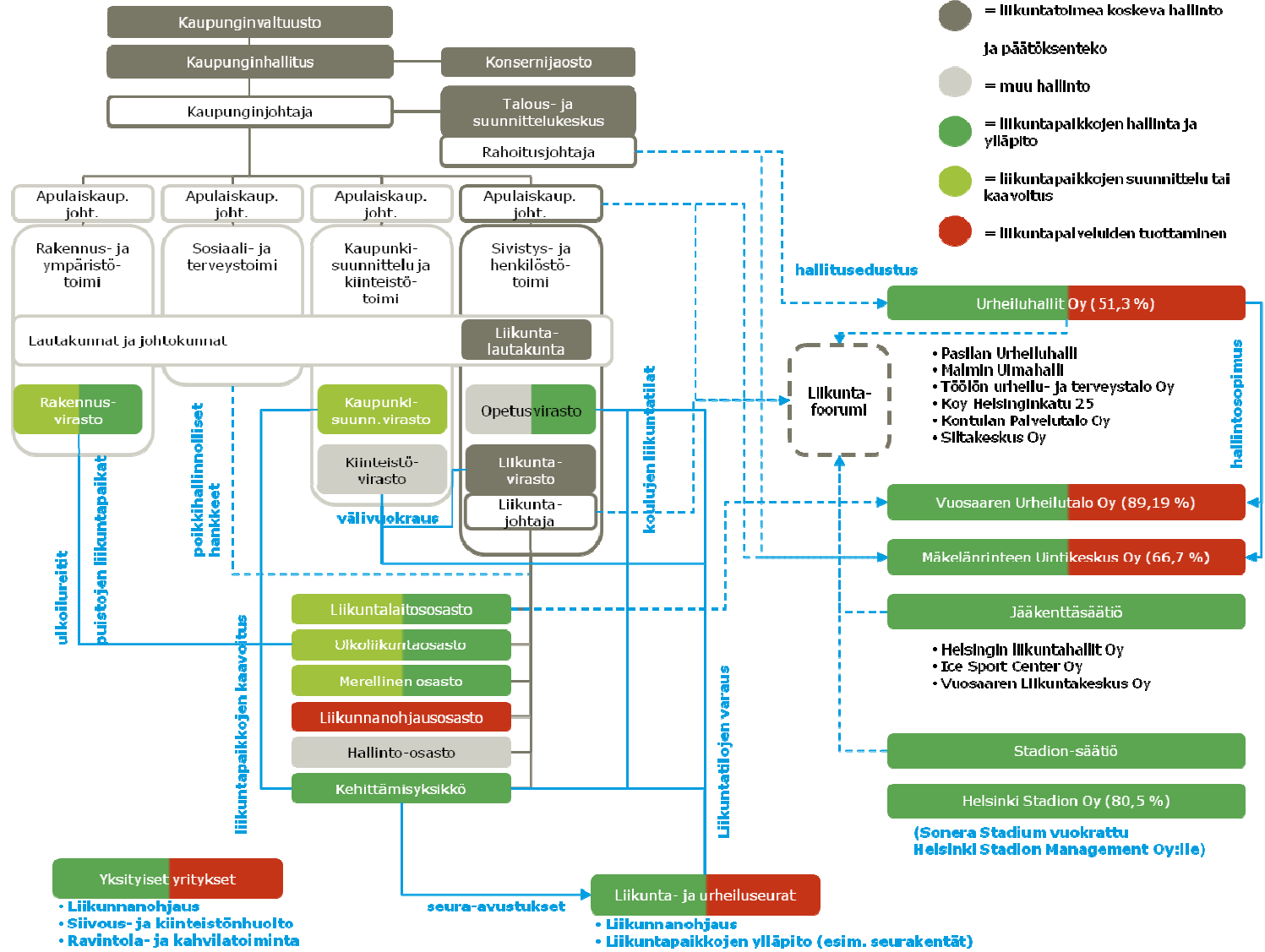
Ulkokenttäkaudella säätiön tuotot vaihtelevat paljon. Tärkein tulonlähde on perustoiminta, mikä pitää sisällään erityisesti jalkapallo- ja yleisurheilutapahtumat sekä konsertit. Viimevuosina talvikäyttöä on pyritty laajentaminen mm. jääkiekkotapahtumien järjestämisen kautta. Säätiö ja liikuntavirasto tekevät yhteistyötä käytännön asioissa mm. kentän hoitoon, kalustoon ja tapahtumiin liittyvissä asioissa. Tavoitteena on tulevaisuudessa lisätä yhteistyötä alueella toimivien muiden liikuntatoimijoiden kanssa.

Helsinki Stadion Oy

Helsinki Stadion Oy (entinen Helsingin Uusi Jalkapalloareena Oy) on yhtiö, joka hallinnoi vuonna 2000 valmistunutta stadionrakennusta (nykyisin nimellä Sonera Stadium). Helsingin kaupunki omistaa kaikki Helsinki Stadion Oy:n C-sarjan osakkeet eli noin 81 prosenttia yhtiön osakkeista. Helsinki Stadion Oy on vuokrannut jalkapalloareenan Helsinki Stadion Management Oy:lle, jonka omistaa HJK Oy.

Kaupunki on sitoutunut myöntämään Helsinki Stadion Oy:lle vuosittain vaihtovelkakirjalainan koron, tontin vuokran, kiinteistöveron ja hallintokulujen suuruisen avustuksen. Vuonna 2010 Helsinki Stadion Oy sai kaupungin avustusta 235 000 euroa ja vuonna 2011 177 000 euroa. Yhtiön palveluksessa ei ole vakinaista henkilökuntaa.

HELSINGIN LIIKUNTATOIMEN KOKONAISSELVITYS

Kuvio 5: Liikuntakentän toimintaympäristö.

3. LIIKUNTAKONSERNIN JOHTAMINEN

3.1 Helsingin kaupunkikonserni⁸

Helsingin kaupunkikonsernin muodostavat Helsingin kaupunki emoyhteisönä sekä tytäryhteisöt, joissa kaupungilla on määräysvalta. Tytäryhteisöillä tarkoitetaan Helsingin noin sataa tytäryhtiötä sekä noin kymmentä säätiötä, joihin kuuluvat myös liikunta-alan yhtiöt ja säätiöt, kuten Urheiluhallit Oy sekä Jääkenttäsäätiö. Liikuntapalveluiden lisäksi tytäryhteisöt tuottavat palveluita mm. seuraavilla aloilla: opetus, kulttuuri, bussiliikenne, pysäköinti ja terveystoimi. Vuoden 2010 lopussa tytäryhteisöt työllistivät yhteensä 4 428 henkilöä.

Helsingin kaupunkikonserni on omistus- ja hallintorakenne, jonka tarkoituksena on mahdollistaa siihen kuuluvien yksiköiden välinen yhteensopivuus ja yhteistyö, josta koituu hyötyä kaupungin asukkaille ja alueelle. Kaupunkikonsernia johdetaan ja kehitetään kaupungin ja sen tytäryhteisöjen muodostamana kokonaisuutena ja kokonaistaloudellisesti. Omistajaohjauksesta vastaa kaupunginhallituksen johtosäännön mukaisesti kaupunginhallitus.

Tytäryhteisöjen toimintaa seuraa kaupunginjohtajan ja apulaiskaupunginjohtajien muodostama kaupunginjohtajisto. Se on myös vastuussa konsernin johtamisen ja hallinnon yhtenäisyydestä sekä konsernirakenteen kehittämistarpeiden arvioinnista. Talous- ja suunnittelukeskus valmistelee omistaja- ja konserniohjaukseen kuuluvat yleiset ja yhteiset asiat yhteistyössä toimialojen kanssa sekä vastaa tytär- ja osakkuusyhteisöjen raportoinnista konsernijohtolle⁹.

Helsingin kaupungin johtamisen ja hallinnon yleisten sääntöjen mukaisesti kaupunki on aktiivinen omistaja, joka määrittelee tytäryhteisön erityistehtävän sisällön ja toiminnan tavoitteet yleisellä tasolla. Tytäryhteisön toiminnallisen strategian määrittelevät tytäryhteisön hallitus ja toimiva johto.

Kaupunkikonsernin omistajapolitiikka on kaupungin ja kaupunkikonsernin johtamisen väline. Omistajapolitiikan tavoitteet liittyvät kaupungin toiminnan ja palvelujen tuottamiseen, järjestämiseen ja kehittämiseen.

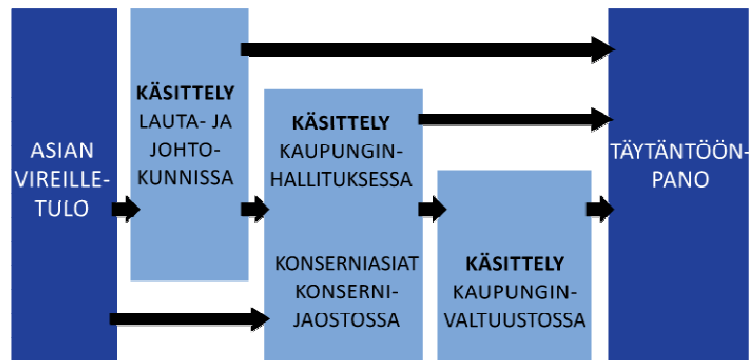
Kaupunginvaltuuston asettaman kaupunginhallituksen konsernijaoston tehtävä on seurata, että kyseiset yhteisöt, laitokset ja säätiöt toimivat kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden mukaisesti. Konsernijaosto myös asettaa kaupungin edustajat yhteisöjen hallintoelimiin. Yksittäistapauksessa se voi myös saattaa toimivaltaansa kuuluvan asian kaupunginhallituksen päätettäväksi. Kaupunginvaltuusto valitsee konsernijaoston seitsemän jäsentä kahdeksi vuodeksi kerrallaan.

3.2 Keskeiset toimijat

Liikuntakonsernin johtaminen ja sen vastuut noudattavat luonnollisesti kaupungin omaa päätöksentekoprosessia. Liikuntatoimea, kuten kaikkia kaupungin toimialoja ja virastoja, koskevat strategiat sekä mm. tärkeimmät tavoitteet ja linjaukset esimerkiksi palvelumaksujen ja hallinnon järjestämisen perusteista hyväksytään kaupunginvaltuustossa, joka on Helsingin ylin päättävä elin. Valtuusto päättää myös koko Helsingin kaupunkikonsernin rakenteesta.

⁸ Lähteet: Johtamisen ja hallinnon keskeiset periaatteet, Helsingin kaupunkikonserni

⁹ Pois lukien asuinvuokratalkkiinteytisyhtiöt, joiden raportoinnista vastaa kiinteistövirasto

Kuvio 6. Helsingin kaupungin päätöksentekojärjestelmä

Kaupunginhallituksen alaisuudessa toimii konsernijaosto, jonka tehtävänä on seurata Helsingin kaupunkikonsernin toimintaa ja sitä, että konserniin kuuluvat yhteensä yli sata tytäryhtiötä ja säätiötä toimivat valtuuston ja hallituksen asettamien tavoitteiden mukaisesti. Konsernijaostossa on seitsemän valtuuston valitsemaa jäsentä ja sen toimikausi on kaksi vuotta.

Kaupunginjohtaja ja apulaiskaupunginjohtajat muodostavat kaupungin johtajiston, jonka tehtävänä on seurata kaupunkikonserniin kuuluvien yksiköiden toimintaa, huolehtia konsernin johtamisen ja hallinnon yhtenäisyydestä sekä arvioida konsernirakenteen kehittämistarpeita. Kaupunginjohtajan ja apulaiskaupunginjohtajien tehtävänä on kunkin toimialallaan johtaa, valvoa ja kehittää kaupungin hallintoa sekä vastata siitä, että asetetut tavoitteet saavutetaan. Liikuntaviraston toiminta kuuluu sivistys- ja henkilöstötointa johtavan apulaiskaupunginjohtaja Tuula Haataisen vastuulle.

Liikuntalautakunnan tehtävänä on ohjata ja kehittää kaupungin liikuntatoimea kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen hyväksymien tavoitteiden mukaisesti. Liikuntalautakunnassa on yhdeksän jäsentä, joista jokaiselle on nimetty myös varajäsen. Kaupunginvaltuusto valitsee lautakunnan jäsenet ja varajäsenet joka neljäs vuosi.

Vuonna 2007 toteutetun selvityksen¹⁰ myötä perustettiin henkilöstö- ja sivistystoimen apulaiskaupunginjohtajan johtama liikuntafoorumi, jonka tehtävänä on koota yhteiseen keskustelufoorumiin sivistys- ja henkilöstötoimen apulaiskaupunginjohtaja, liikuntajohtaja sekä keskeisten liikuntatoimen tytäryhteisöjen toimitusjohtajat. Tavoitteena on vuoropuhelun tiivistäminen liikuntakonsernin eri toimijoiden välillä. Foorumi on luonteeltaan epävirallinen eikä sillä ole toimivaltaa, mutta sillä on kuitenkin keskeinen asema apulaiskaupunginjohtajan ja liikuntakonsernin eri toimijoiden välisen vuoropuhelun kannalta. Foorumi kokoontuu keskimäärin kahdesti vuodessa.

Talous- ja suunnittelukeskus vastaa kaupungin keskitetystä taloussuunnittelusta ja -hallinnosta. Lisäksi talous- ja suunnittelukeskus avustaa kaupunginhallitusta ja kaupunginjohtajistoa hallinnon yleisessä kehittämisessä, sisäisessä valvonnassa, tietotekniikan hyödyntämisessä ja elinkeinopolitiikassa kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen hyväksymien tavoitteiden mukaisesti. Talous- ja suunnittelukeskusta johtaa kaupungin rahoitusjohtaja.

3.3 Näkemykset konsernijohtamisen nykytilasta

Kuten edeltävissä luvuissa on pyritty kuvaamaan, Helsingin kaupungin liikuntakonserni koostuu hyvin monimuotoisesta organisaatiojoukosta, jota ohjataan useiden eri tahojen toimesta. Selvityksen yhteydessä toteutettujen kuulemisten perusteella, valtaosa liikuntatoimen toimijoista kokee konsernirakenteen kohtuullisen hyväksi. Palvelutuotannon jakaantuminen erityyppisiin organisaatioihin sekä palvelutuotannon vastuiden jakaantuminen eri tahoille koetaan toimintamalliksi, joka tuo joustavuutta toimintaan.

Haastatteluissa käytyjen keskustelujen perusteella liikuntapalveluita tuottavat yhtiöt ja säätiöt noudattavat niille asetettuja velvollisuuksia sekä palvelutuotannon, johtamisen sekä toiminnan seurantaan liittyvien raportointivelvollisuuksien osalta erinomaisesti. Haastattelujen sekä

¹⁰ Helsingin kaupungin liikuntakonsernin organisoituminen – esiselvitys. Ari Karimäki, 6.3.2007.

toteutetun dokumenttianalyysin mukaan tarkastellut kaupunkiyhtiöt ja säätiöt noudattavat olemassa olevia velvoitteitaan sekä kaupungin asettamia johtamisen sekä hallinnon periaatteita moitteettomasti, eikä niiden toiminnassa voida katsoa olevan epäselvyyksiä.

Monimuotoinen toimijajoukko herättää myös kriittisiä näkökulmia erityisesti liikuntalautakunnan jäsenten ja varajäsenten keskuudessa. Joidenkin liikuntalautakunnan jäsenten tai varajäsenten näkemysten mukaan konsernirakenteen monimuotoisuus on johtanut siihen, että toiminnan poliittinen ohjaus on hankalaa. Keskeisimpänä haasteena ko. henkilöt korostavatkin läpinäkyvän, poliittista ohjausta tukevan informaation puuttumista. Kaupunkiyhtiöiden ja säätiöiden toteuttamasta ja kaupungin periaatteiden mukaisesta raportoinnista huolimatta, liikuntalautakunnan jäsenillä ei selvityksen tiedonkeruun mukaan ole käytettävissään riittävästi tietoa yhtiöiden ja säätiöiden toiminnasta, jonka vuoksi heillä ei käytännössä ole mahdollisuutta ottaa kantaa palveluverkon laatuun tai toiminnan kustannustehokkuuteen. Osa liikuntalautakunnan jäsenistä tai varajäsenistä ei koe saavansa tarpeeksi sisäiseen kustannuslaskentaan perustuvaa tietoa erimuotoisten palvelutuotantojen kustannusrakenteesta. Ko. henkilöiden näkemysten mukaan heiltä puuttuu sekä kustannusseurantaan että vaikuttavuuden seurantaan kohdistuva sen muotoinen säännöllinen raportointi, jonka avulla voitaisiin tehdä poliittisia päätöksiä kustannus-hyöty -näkökulmasta.

Vaikka valtaosa liikuntatoimen substanssin parissa toimivista tahoista pitää monimuotoista palvelutuotannon rakennetta kohtuullisen hyvänä, saa rakenteen johtaminen (konsernijohtaminen) lähes poikkeuksetta kriittisiä arvioita. Nykymuotoiselta konsernirakenteelta puuttuvat useiden haastateltujen näkemysten mukaan selkeät substanssiohjaukseen perustuvat ohjausmekanismit. Substanssiohjauksellisten mekanismien puuttuminen johtaa näkemysten mukaan käytännössä siihen, että liikuntastrategian täytäntöönpano koko konsernin laajuisesti on erittäin vaikeaa. Erityisesti kaupunkikonserniin kuuluvien säätiöihin ja kaupunkiyhtiöihin kohdistuvat ohjausmekanismit perustuvat pitkälti omistajaohjauksen taloudellisiin intresseihin ilman, että niihin kohdistuu substanssiohjaukseen pohjautuvia tarkasti määriteltyjä ja sitovia velvoitteita. Konsernirakenteelta puuttuu käytännössä näkemysten mukaan kokonaisvaltainen omistajaohjauksellinen ote eivätkä keskeisten ohjaavien tahojen (liikuntalautakunta, sivistys- ja henkilöstötoimen apulaiskaupunginjohtaja, liikuntavirasto, talous- ja suunnittelukeskus) roolit ole järjestetty tarkoituksenmukaisella tavalla.

Konsernijohtamisen keskeiseksi kehittämiskohteeksi haastatteluista ja kyselyaineistosta nousee esiin kaupunkiyhtiöihin ja -säätiöihin kohdistuvan konserniohjauksen tehostaminen joko edustuksellisen tai sopimuksellisen omistajaohjauksen avulla. Strategisella tasolla tapahtuvaa tiedonvaihtoa liikuntatoimen eri toimijoiden välillä on pyritty edistämään perustetun liikuntafoorumin avulla. Liikuntafoorumin katsotaankin edistäneen toimijoiden välistä vuoropuhelua ja keskustelua tulevista kehitystarpeista, mutta konsernijohtamisen nähdään kuitenkin tarvitsevan systemaattisempaa ja konkreettisempaa kokonaisuuden hallinnan ja johtamisen kehittämistä.

Käytännössä sopimuksellisella omistajaohjauksella tarkoitetaan kaupungin ja kaupunkiyhtiöiden ja -säätiöiden välisten sopimusten päivittämistä niin, että suurimman omistajan ja rahoittajan (Helsingin kaupunki) ohjauksellinen ote organisaatioissa tehostuisi. Edustuksellisen omistajaohjauksen tehostamisella viitattiin erityisesti liikuntaviraston sekä liikuntalautakunnan jäsenten roolin kasvattamiseen kaupunkiyhtiöissä ja -säätiöissä. Sopimuksellisen ja edustuksellisen omistajaohjauksen tehostamisella päästäisiin siihen, että kaupungin kokonaisstrategia tulisi tehokkaammin huomioiduksi koko liikuntakonsernin toiminnassa ja kokonaisuudesta muodostuisi entistä yhtenäisemmin kaupunkitason kokonaistavoitteita edistävä "liikuntakonserni".

Vuonna 2007 toteutettu Helsingin kaupungin liikuntakonsernin organisoitumista koskeva esiselvitys tuotti pitkälti samanlaisia havaintoja. Esiselvityksessä keskeisiksi ongelmakohtiksi nostettiin erityisesti liikuntapoliittisen kokonaisuohjauksen puute sekä liikuntalautakunnan vähäinen rooli toiminnan ohjauksessa, liikuntakonsernin monimuotoisuus ja erimuotoisten yhteisöjen erilaiset toimintakulttuurit sekä eri näiden eri toimijoiden vähäinen yhteistyö ja vuoropuhelu. Selvityksen keskeisinä kehittämisuosituksina ehdotettiin nykyisen liikuntafoorumin perustamista, konsernin sisäisen tilaaja-tuottajamallin kehittämistä sekä toimijoiden välisen sopimusohjauksen kehittämistä.

Tilintarkastuksellisesta näkökulmasta erityisesti säätiömuotoiset toimijat ja etenkin säätiöiden alla toimivat tytäryhtiöt näyttävät haasteellisimpina. Haasteet liittyvät etenkin siihen, että

säätiömuotoisessa toiminnassa rahanjako omille tytäryhtiöille on tilintarkastussäännösten vuoksi mahdotonta. Lisäksi haasteena on tulkita, onko säätiömuotoisessa toiminnassa kyse elinkeinotoiminnasta vai ei. Tämä aiheuttaa haasteita erityisesti verotuksen kannalta.

3.4 Konsernirakennetta ja johtamista koskevat johtopäätökset ja kehittämissuositukset

Seuraavassa on esitetty selvityksen tekijöiden laatimat keskeiset johtopäätökset ja kehittämissuositukset liikuntatoimen konsernirakenteeseen ja sen johtamiseen liittyen. Johtopäätökset ja kehittämissuositukset perustuvat toimeksiannossa kerättyyn aineistoon. Selvityksessä käytettyä aineistoa sekä aineistonkeruutapoja on kuvattu raportin luvussa 1.3.

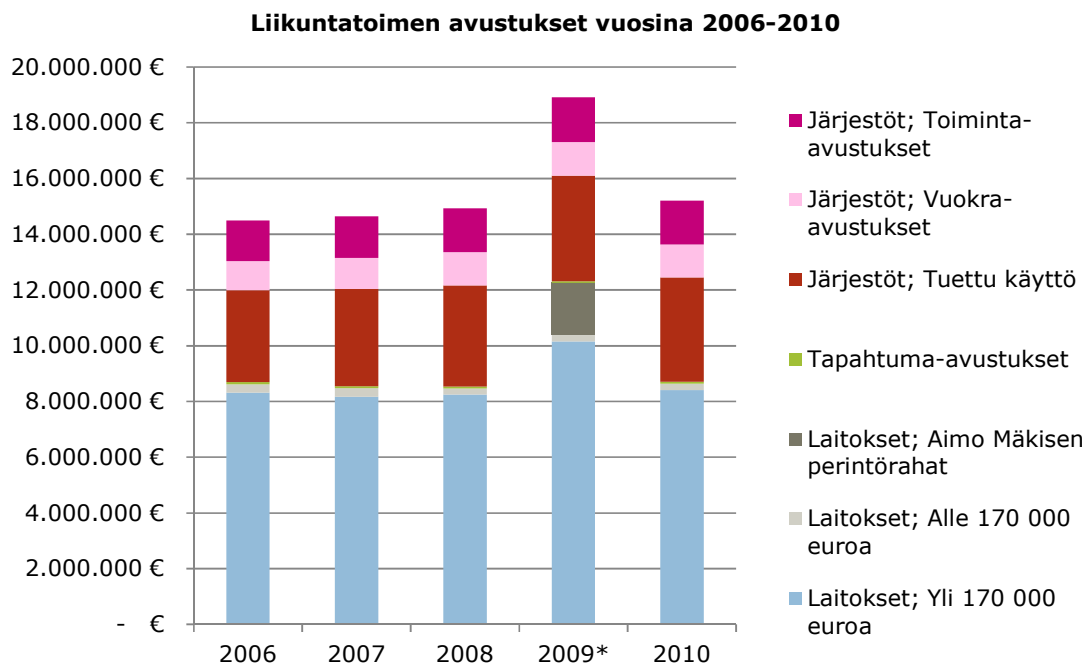
Konsernirakennetta ja johtamista koskevat johtopäätökset
<ul style="list-style-type: none"> • Liikuntalautakunnan asema ja rooli kaupungin liikuntatoimen ohjaamisessa koetaan heikoksi. Liikuntatoimen kokonaisuus hajautuu usean erityyppisen toimijan (virasto, yhtiöt, säätiöt) välille eikä toimijoiden välisiä rooleja ja niihin liittyviä velvoitteita ole riittävän yksiselitteisesti määritelty. Tämä heikentää merkittävästi liikuntalautakunnan mahdollisuuksia liikuntakonsernin kokonaisuuden ohjaamisen.
<ul style="list-style-type: none"> • Nykyisten toimijoiden roolit toimintakentässä ovat melko selkeät. Monipuolisen tuottajarakenteen nähdään tuovan joustavuutta palvelutuotantoon. Kaupunkiyhtiöiden ja säätiöiden itsenäinen asema asettaa kuitenkin merkittäviä haasteita konsernirakenteen johtamiselle.
<ul style="list-style-type: none"> • Liikuntatoimen konsernilta puuttuu selkeä substanssijohtajuus. Liikuntatoimen konsernin ohjausmekanismit eivät ole riittäviä kaupunkiyhtiöiden ja säätiöiden substanssiohjaamisen näkökulmasta.
<ul style="list-style-type: none"> • Liikuntafoorumi on edistänyt liikuntakonsernin eri toimijoiden välistä vuoropuhelua ja tiedonvaihtoa tulevaisuuden investointi- ja kehitystarpeista. Liikuntafoorumi ei kuitenkaan ole tuonut riittävästi jämakkyttä liikuntatoimen kokonaisuuden hallintaan ja johtamiseen.
Konsernirakennetta ja johtamista koskevat kehittämissuositukset
<ul style="list-style-type: none"> • Liikuntatoimen konserniohjauksen tehostamisessa tulisi pyrkiä painottamaan liikunnan substanssiin perustuvaa konserniohjausta. Käytännössä tämä tarkoittaa, että liikuntapalveluja tuottavien kaupunkiyhtiöiden, säätiöiden ja kaupungin välillä tulisi määritellä tarkemmin eri toimijoiden väliset roolit ja velvoitteet. Tämä mahdollistaisi strategioiden tehokkaamman toimeenpanon sekä kustannustehokkuuden tehokkaamman seurannan ja vertailun. Selvityksen tekijöiden mukaan roolien ja velvoitteiden tulisi perustua täsmällisiin ja velvoittaviin asiakirjoihin – perustuen joko kaupungin olemassa oleviin tai kehitteillä oleviin toimintamalleihin tai mahdollisesti erillisiin liikuntatoiminnan substanssiin pohjautuviin palvelusopimuksiin kaupungin ja kaupunkiyhtiöiden tai säätiöiden välillä. Lisäksi selvityksen tekijöiden mukaan liikuntaviraston roolia liikuntakonsernin substanssijohtamisessa tulisi vahvistaa.
<ul style="list-style-type: none"> • Liikuntatoimen eri toimijoiden palvelutuotannon kustannustehokkuutta tulisi tarkastella perusteellisemmin jatkossa – käytännössä tämä edellyttää toimijoiden yhteisesti käynnistämää selvityshanketta, jossa tietyn ajanjakson aikana tarkastellaan toimijoiden tuottamia, eri asiakassegmenteille suunnattuja palveluita seuraavien kriteereiden avulla: a) toimintakulut, pääomakustannukset ja kokonaiskulut, b) toimintakate ja tulos c) kävijämäärät ja d) asiakastytyvyisyys. Palvelutuotannon kustannustehokkuuden vertailu lisäisi palvelutuotannon tehokkaamman tuotteistamisen lisäksi toiminnan läpinäkyvyyttä sekä koko konsernin resurssien käytön ja käyttöasteen seurantaa.

4. LIIKUNNAN TUKIMUODOT

Liikuntavirasto tukee ja aktivoi liikuntapalveluiden tuotantoa useilla erilaisilla tavoilla, kuten subventoimalla maanvuokria, tarjoamalla järjestöille ilmaisia sekä tuettuja liikuntavuoroja sekä tarjoamalla liikunta-alan toimijoille huokeita lainoja. Vuonna 2010 avustukset muodostivat viidenneksen liikuntaviraston kokonaisbudjetista.

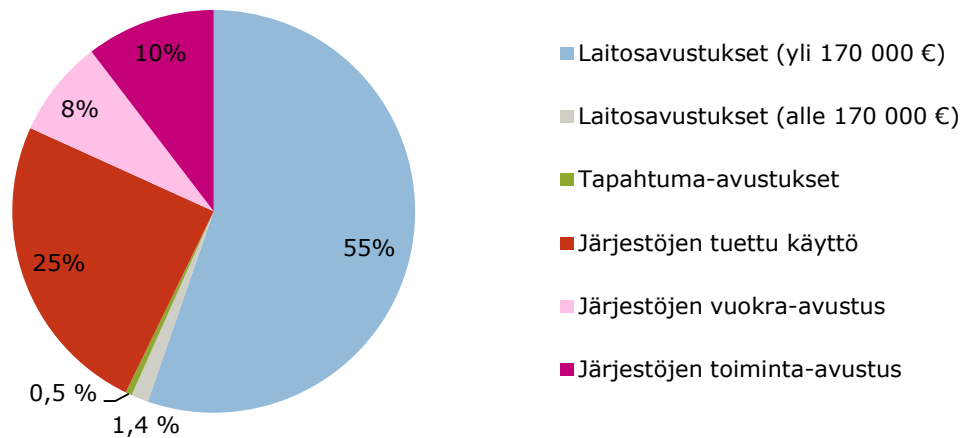
Vuonna 2010 avustuksia jaettiin yhteensä noin 15,2 miljoonaa euroa. Valtaosa avustuksista (n. 55 prosenttia) liikuntaviraston avustuspotista suuntautui laitoksille, joille jaetaan vuosittain noin 8,5 miljoonaa euroa erilaisina laitosavustuksina. Laitosavustuksia saivat Helsingin Uusi Jalkapalloareena Oy, Helsingin Halli Oy, Jääkenttä-säätiö, Vuosaaren urheilutalo, Urheiluhallit Oy, Mäkelänrinteen uintikeskus Oy, Stadion-säätiö, Nuorisojääkenttä Oy, Tapanilan urheilusäätiö, Suomalaisen yhteiskoulun osakeyhtiö ja Lauttasaaren yhteiskoulujen kannatusyhdistys ry.

Reilu kolmannes (6,5 M €) avustuksista suuntautuu järjestöille maksuttoman ja tuetun käytön sekä toiminta-avustusten kautta. Pienemmät (alle 170 000 €) laitosavustukset sekä tapahtuma-avustukset jäävät yhteensä alle kahteen prosenttiin koko avustuspotista.

* Vuonna 2009 maksettiin liikuntaviraston avustuspöytäkirjojen kautta rakennusmestari Aimo Mäkisen perintörahat (n. 1,9 M€) Jääkenttä-säätiölle Vuosaaren jäähallihankkeen toteuttamiseksi.

Kuvio 7: Helsingin kaupungin liikuntaviraston jakamat liikuntatoimen euromääräiset avustukset vuosina 2006–2010 avustuskohteen mukaan (Lähde: Liikuntaviraston toimintakertomus 2010)

Avustusten jakautuminen vuonna 2010

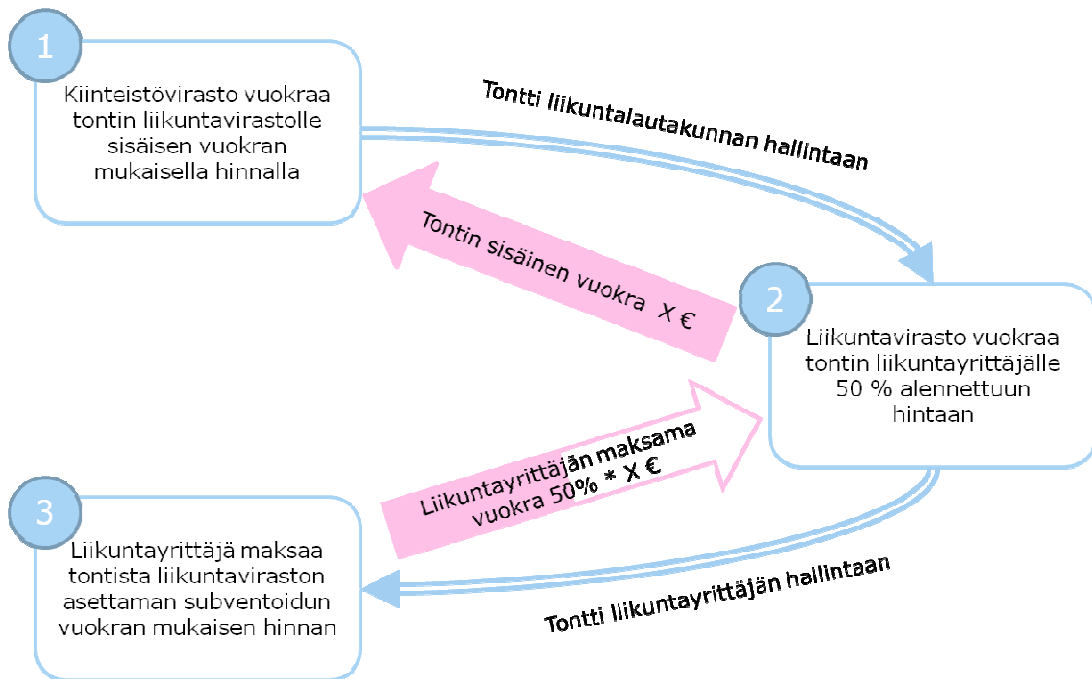
Kuvio 8: Helsingin kaupungin liikuntaviraston avustusten suhteellinen jakautuminen vuonna 2010 avustuskohteen mukaan (Lähde: Liikuntaviraston toimintakertomus 2010)

4.1 Välivuokraus

Helsingin kaupunki tukee kaupungissa toimivia liikuntayrittäjiä subventoimalla liikuntapaikkojen vuokria. Liikuntavirasto perii liikuntayrittäjiltä pääsääntöisesti¹¹ vain puolet kiinteistöviraston tonttiosaston asettamasta sisäisestä vuokrasta. Lopun puolikkaan maksaa liikuntavirasto nk. välivuokraussubventiona. Välivuokraussubvention on tarkoitus ylläpitää ja helpottaa liikuntayrittämistä Helsingissä, jonka lisäksi sen toivotaan kannustavan uusien yksityisten liikuntapaikkojen syntymistä. Kokonaisuudessaan liikuntaviraston välivuokraussubventiona maksama "avustus" tulee vuonna 2011 olemaan noin 1,8 miljoonaa euroa. Välivuokrausjärjestelmä otettiin käyttöön vuonna 1994. Vuonna 1990 valmistuneen maanvuokratyöryhmän raportin mukaan pitkäaikaisten maanvuokrausten yhteydessä huomioidaan vuokran suuruutta määriteltäessä vuokra-alueen liikunnallinen käyttöaste. Vuonna 2005 toteutetussa liikuntayrittäjien tukemisen jatkoreportissa kuitenkin todetaan, että *ajatuksesta* jakaa maanvuokrasubventiossa hankkeet eri luokkiin (liikunnalliset ja vähemmän liikunnalliset) luovuttiin mm. tulkinnallisten hankaluuksien vuoksi. Porrastetun, etupainotteisen subventiotavan toteuttamisen oletettiin tuottavan käytännössä vaikeuksia ja kiinteää subventiotasoa pidettiin käytännöllisempänä

Kiinteistöviraston tonttiosaston määrittämä sisäinen vuokra määritellään maan arvon mukaan, siten että vuokra on 5 prosenttia maan arvosta hinta vyöhykkeittäin. Tarkempi erittely vuokranlaskennasta on annettu tämän dokumentin liitteissä.

¹¹ Subventiota laskettiin 70%:sta 50%:iin vuonna 2007. Vuokrasubvention lasku 50% on toteutettu vuokrasopimusten päättyessä.

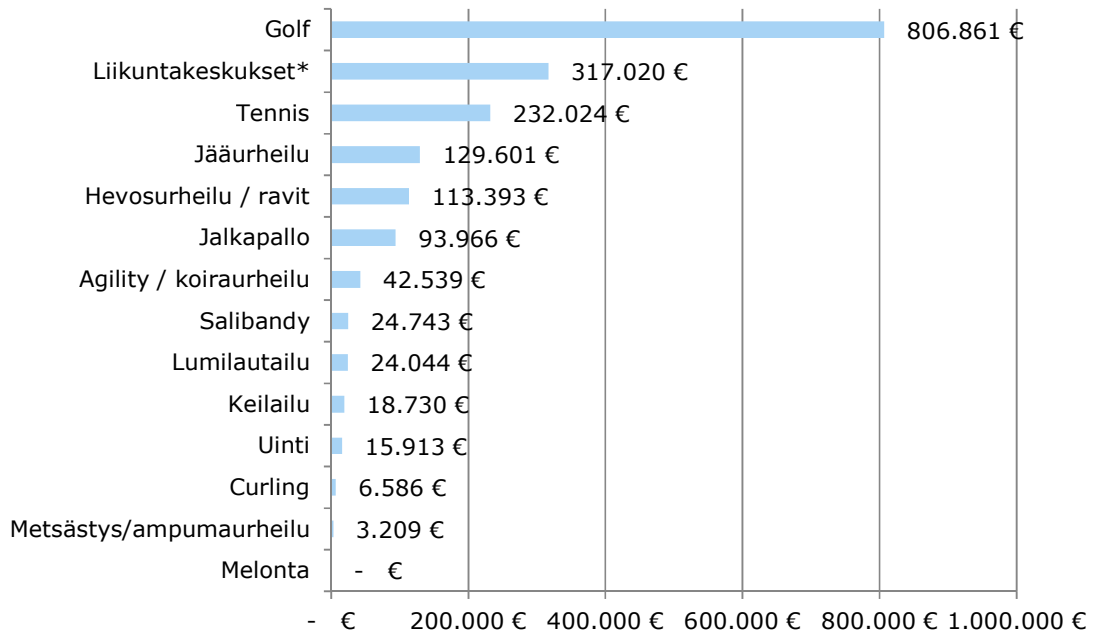

Kuvio 9: Väliuokrausjärjestelmä

Käytännössä liikuntayrittäjillä on mahdollisuus vuokrata maa-alueita tai esimerkiksi venepaikkoja myös suoraan kiinteistöviraston tonttiosaston, jolloin se ei saa liikuntaviraston tarjoamaa vuokrasubventiota. Uudet liikuntayrittäjät, joilla ei ole tietoa väliuokraussubventiosta voivatkin joutua kilpailijoihinsa nähden epäedulliseen asemaan, mikäli vuokrasopimus solmitaan suoraan kiinteistöviraston kanssa. Esimerkiksi Vuosaari Golf Oy vuokrasi maa-alueen alun perin suoraan kiinteistövirastolta, jolloin se maksoi maa-alueesta 50 prosenttia korkeampaa vuokraa kuin muut alan yrittäjät Helsingissä. Vuosaari Golf Oy:n toiveesta kiinteistölautakunta kuitenkin vuokrasi Vuosaaren golfkentän alueen sisäisenä vuokrauksena liikuntatoimelle 1.1.2007 alkaen, jonka jälkeen myös ko. golfyrittäjä sai subvention. Golftoiminta alueella käynnistyi vuonna 2001, ja kenttää voitiin käyttää täysimittaisena kenttänä vuodesta 2003 lukien.

Alla olevassa kuviossa (Kuvio 10) on esitetty väliuokraussubvention kohdistuminen urheilulajeittain. Kuviossa ovat mukana *ainoastaan yksityisten liikuntapalveluita tarjoavien toimijoiden saamat väliuokraussubventiot*, eikä siihen ole sisällytetty esimerkiksi Jääkentäsäätiön tai Urheiluhallit Oy:n saamia suoria vuokra-avustuksia. Koska sekä kiinteistöviraston perimä vuokra että liikuntaviraston liikuntayrittäjille tarjoama vuokrasubventio ovat pinta-alaperusteisia, on väliuokraussubventiota saavista yksityisistä yrityksistä golfyrittäjien tukeminen selvästi muita lajeja mittavampaa. Suurin yksittäinen väliuokraussubvention saaja on Talin golfkeskusta pyörittävä Helsingin Golfkubi Ry, joka saa vuonna 2011 noin 570 000 euron väliuokraussubvention. Kuvio on suuntaa-antava ja perustuu selvityksen tekijöiden arvioihin siitä, mihin lajeihin vuokrattuja tontteja ja liikuntapaikkoja pääasiallisesti käytetään. Tarkempi erittely siitä, miten toimijat on jaoteltu eri lajeihin, on nähtävissä liitteissä.

Helsingin kaupungin liikuntaviraston yksityisille toiminnanharjoittajille maksama välivuokrausubventio lajeittain vuonna 2011

* Liikuntakeskukset ovat urheilukomplekseja, joiden tiloissa ja kentillä pelataan ja harrastetaan useita eri lajeja; pääsääntöisesti kuitenkin palloilulajeja kuten tennistä, koripalloa ja jalkapalloa.

Kuvio 10: Liikuntaviraston maksama vuokrasubventio lajeittain vuonna 2011 (Lähde: Liikuntaviraston laskelmat)

4.2 Avustukset säätiöille ja yhtiöille

Avustukset säätiöille ja yhtiöille muodostavat valtaosan (vuonna 2010 55 prosenttia) liikuntaviraston jakamista avustuksista.

Vuonna 2010 jaetuista 15,2 miljoonasta avustuseurosta valtaosa (n. 55 prosenttia) liikuntaviraston suuntautui laitoksille, joille jaettiin noin 8,5 miljoonaa euroa erilaisina laitosavustuksina. Laitosavustuksia saivat Helsingin Uusi Jalkapalloareena Oy, Helsingin Halli Oy, Jääkentäsäätiö, Vuosaaren urheilutalo, Urheiluhallit Oy, Mäkelänrinteen uintikeskus Oy, Stadion-säätiö, Nuorisojääkenttä Oy, Tapanilan urheilusäätiö, Suomalaisen yhteiskoulun osakeyhtiö ja Lauttasaaren yhteiskoulujen kannatusyhdistys ry. Laitosavustusten osuuden trendi avustusten kokonaispotista on ollut laskeva; vuonna 1990 laitosavustusten osuus oli noin 70 prosenttia avustusten kokonaissummasta ja vuonna 2006 noin 60 prosenttia.

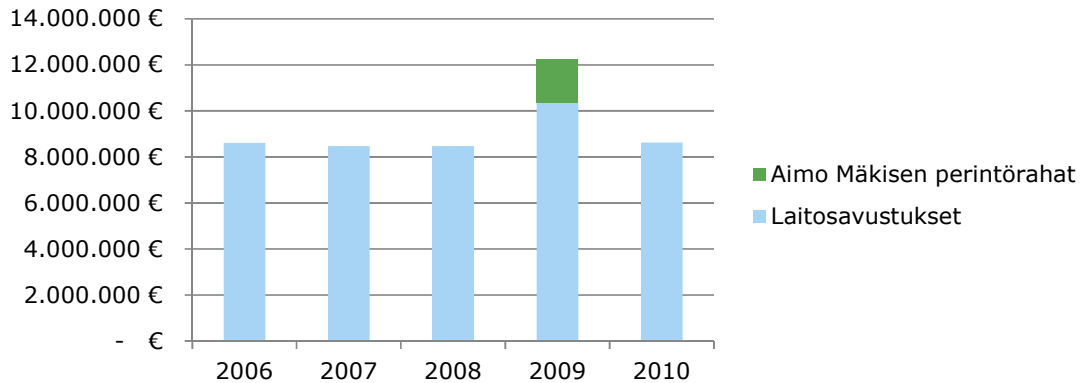
Lähes kaikki laitosavustukset ovat suuria, yli 170 000 euron avustuksia (Kuvio 8) ja ne kohdistuvat pääasiassa suuriin kaupungin (osa)omistamiin säätiöihin ja yhtiöihin sekä niiden omistamiin tytäryhtiöihin. Vaikka laitosavustusten suhteellinen osuus avustusten kokonaispotista onkin pienentynyt, on avustusten absoluuttinen euromäärä kuitenkin pysytellyt lähes muuttumattomana reilussa 8 miljoonassa eurossa per vuosi (Kuvio 11).

Avustusta myönnetään vuokra-avustuksena, avustuksena lainan lyhennyksiin, investointiavustuksina sekä avustuksena toiminnallisiin alijäämiin ja pääomakuluihin. Yhteisöt hakevat avustusta vuosittain liikuntalautakunnalta, jonka lausuntojen perusteella kaupunginhallitus tekee avustamispäätökset.

Liikuntalautakunnan myöntämien avustusten lisäksi Jääkentäsäätiön omistamien tytäryhtiöiden (Helsingin Liikuntahallit Oy, Helsingin Ice Sport Center Oy, Vuosaaren liikuntakeskus Oy)

omistamat Paloheinän, Malmin ja Vuosaaren jäähallit sekä Urheiluhallit Oy:n omistama Malmin uimahalli saavat edellisessä kappaleessa esiteltyä välivuokraussubventiota.

Liikuntatoimen avustukset säätiöille ja yhtiöille vuosina 2006-2010

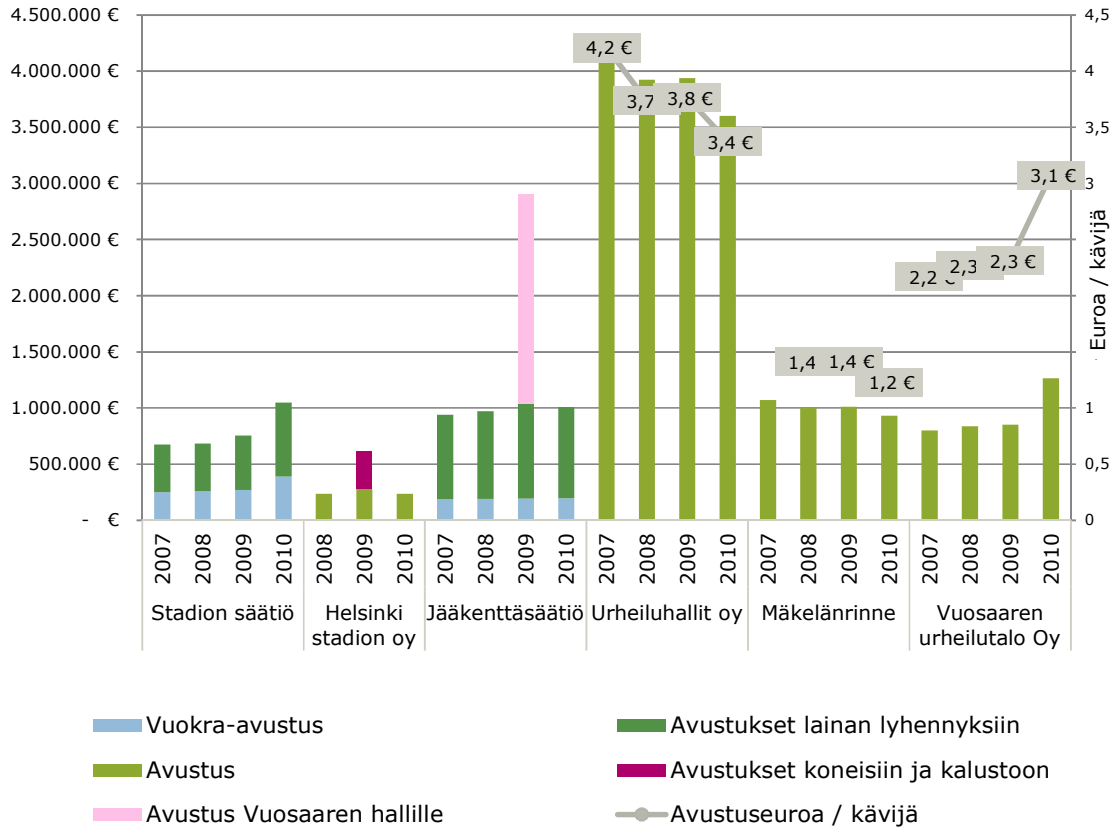
Kuvio 11: Liikuntatoimen avustukset säätiöille ja yhtiöille vuosina 2006-2010 (Lähde: Liikuntatoimen toimintakertomus 2010)

Alla olevassa kuviossa on visualisoitu Helsingin kaupungin liikuntaviraston tukia sen (osa)omistamille säätiöille ja osakeyhtiöille. Säätiöiden ja osakeyhtiöiden tehtäviä ja taustoja on kuvattu tarkemmin tämän luvussa "Helsingin liikuntatoimen organisoituminen". Stadion säätiötä ja Vuosaaren urheilutaloa lukuun ottamatta kaupungin säätiöille ja osakeyhtiöille maksama vuokra- ja muu tuki on laskenut jonkin verran vuoden 2007 tasosta. Poikkeuksen tekee myös Jääkenttäsäätiö, joka sai vuonna 2009 merkittävän avustuksen Vuosaaren jäähallin rakennus- ja suunnittelutöihin (nk. Aimo Mäkisen perintörahat), jonka lisäksi hankkeeseen on osoitettu 1,4 miljoonan (+arvonlisävero) euron määräraha käytettäväksi rakennusmaan parantamiseen. Sekä kyseinen maanparannusraha että Aimo Mäkisen perintörahat eivät ole osa normaaleja budjettivaroja.

Suurin yksittäinen laitosavustuksia saava toimija on Urheiluhallit Oy, joka sai vuosien 2007–2010 aikana vuositasolla avustuksia keskimäärin 3,8 miljoonaa euroa. Urheiluhallit Oy:n saamat avustukset ovat kuitenkin pudonneet noin 400 000 eurolla vuoden 2007 tasoon verrattuna. Se on myös toimijoista suurin kävijämäärällä mitattuna – vuonna 2010 Urheiluhallit Oy:n omistamissa liikuntatiloissa kävi yhteensä yli miljoona käyttäjää. Vuosaaren Urheilutalo Oy:n vuoden 2010 saamaa avustusta kasvattaa merkittävä pääomakustannusten nousu johtuen laajennusurakan investoinnin rahoittamisesta pitkäaikaisella vieraalla pääomalla.

Avustukset on esitelty alla olevassa kuviossa sillä tarkkuudella kuin ko. yhtiöt ja säätiöt ovat esittäneet ne omissa tilinpäätöksissään. Lisäksi Urheiluhallit Oy:n, Mäkelänrinteen sekä Vuosaaren urheilutalon osalta on esitetty avustuseurojen jakautuminen per kävijä.

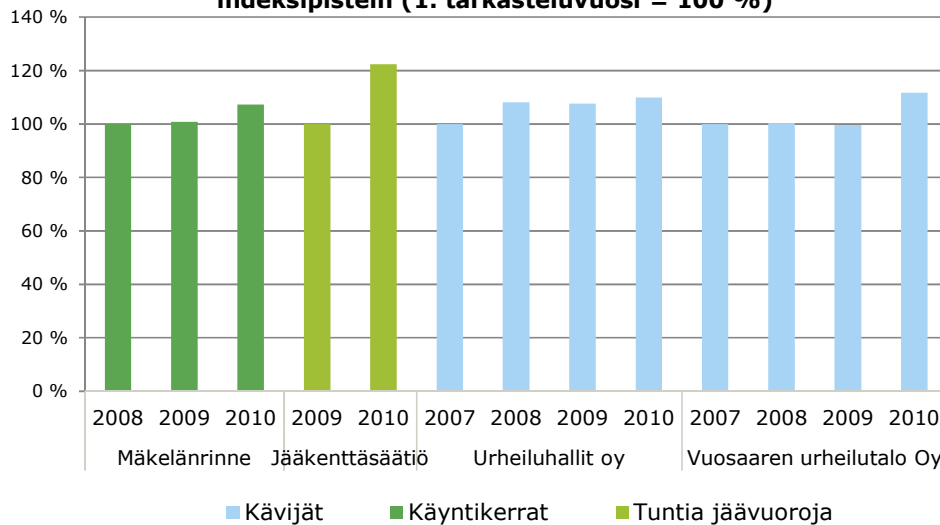
Avustukset Helsingin kaupungin (osa)omistamille liikuntapalveluita tuottaville säätiöille ja yhtiöille

Kuvio 12: Avustukset kaupunkiyhtiöille ja -säätiöille vuosien 2008–2010 aikana (Lähde: Kaupunkiyhtiöiden ja -säätiöiden tilinpäätökset ja toimintakertomukset)

Kaikkien niiden säätiöiden ja yhtiöiden osalta, jotka raportoivat vuosikertomuksessaan käyttäjä- tai käyttömääriä, on nähtävissä nouseva trendi.

Säätiöiden ja yhtiöiden käyttäjämäärien kehitys indeksipistein (1. tarkasteluvuosi = 100 %)

Kuvio 13: Kaupunkisäätiöiden ja -yhtiöiden käyttäjä- tai vuoromäärien kehitys indeksipistein (Lähde: säätiöiden ja yhtiöiden toimintakertomukset)

4.3 Urheilu- ja ulkoilulaitosrahasto

Yksityisillä liikuntayrittäjillä, laitoksilla, säätiöillä ja seuroilla on edellä esiteltyjen tukien lisäksi mahdollisuus hakea lainaa kaupungin urheilu- ja ulkoilulaitosrahastosta liikuntahankkeiden rahoitukseen. Rahaston tarkoituksena on Helsingin kaupunkiin rakennettavien urheilu- ja ulkoilulaitosten rahoituksen helpottaminen. Kohtuuhintaisen lainan lisäksi kaupunki tarjoaa investointien suunnittelijoille apua investoinnin taloudellisen kannattavuuden arvioinnissa. Pienistä lainoista (alle 170 000 euroa) päättää kaupunginhallitus ja suuremmista kaupunginvaltuusto. Liikuntavirasto valmistelee liikuntalautakunnan kaupunginhallitukselle antaman lausunnon hankkeen liikuntapoliittisesta tarkoituksenmukaisuudesta sekä taloudellisesta kannattavuudesta. Rahaston käytäntönä on myöntää lainaa 40 prosenttia hankkeen kokonaiskustannuksista. Lainat ovat pääosin peruskorkosidonnaisia.

Vuoden 2004 lopussa rahaston pääoma oli noin 45 miljoonaa euroa ja ulkona oleva lainakanta noin 23 miljoonaa euroa.¹²

Esimerkiksi Vuosaaren Urheilutalo Oy sai vuonna 2008 4,1 miljoonan euron suuruisen lainan liikuntapaikan perustamishankkeelle, jonka lisäksi kaupunginvaltuusto oikeutti kaupunginhallituksen antamaan kaupungin omavelkaisen takauksen Vuosaaren Urheilutalo Oy:lle erinäisten lainojen, niiden korkojen ja perimiskulujen maksamiseen. Lainauspäätökset tekee keskushallinnon lainausyksikkö.

Urheilu- ja ulkoilulaitosrahasto ei kirjanpidollisesti kuulu liikuntaviraston alaisuuteen, vaan se toimii itsenäisenä taseyksikkönä, jonka tilinpäätös yhdistetään kaupungin tilinpäätökseen. Rahaston sääntöihin kirjatus valtuuston päätösten mukaisesti liikuntavirastolla – kuten muillakaan kaupungin virastoilla – ei ole mahdollisuutta käyttää rahaston varoja omiin investointihankkeisiinsa.

4.4 Avustukset liikuntaseuroille

Helsingin kaupungin liikuntaviraston toiminta-ajatuksena on helsinkiläisten elämisen laadun ja toimintakykyisyyden parantaminen liikunnan keinoin¹³. Yksi Liikuntaviraston keskeisistä tehtävistä liittyy avustusten valmisteleamiseen liikuntajärjestöille ja -laitoksille. Liikuntavirasto tukee helsinkiläisiä liikuntaseuroja sekä välittömien että välillisten tukien kautta.

Liikuntalautakunta myöntää avustettavuuden helsinkiläisille seuroille sekä vammais- ja eläkeläisjärjestöille. Avustettavuuden myöntäminen edellytti vuodelle 2011 myönnettyjen tukien osalta seuraavien ehtojen täyttymistä¹⁴:

- Järjestön tulee olla rekisteröity yhdistys, jonka päätoimiala on liikunta
- Yhdistys on ollut toiminnassa vähintään yhden kokonaisen vuoden ennen avustuksen hakemista (esim. jos avustuksia haetaan vuodeksi 2011, tulee yhdistyksen olla perustettu vuonna 2009 tai aiemmin)
- Yhdistyksen aktiiviharjoittelijoiden määrän tulee olla vähintään 20 nuorta (alle 19-vuotiaat) tai 50 jäsentä. Vammais- ja eläkeläisjärjestöille ei kuitenkaan ole asetettu vähimmäisosallistujamääriä avustettavuuden edellytykseksi.

Välittömiä liikuntaseuroille myönnettäviä tukia ovat

- Toiminta-avustukset
- Vuokra-avustukset
- Liikuntapaikkojen käytön tuki
- Tapahtuma-avustukset ja muut avustukset

Merkittävin liikuntaseurojen välillinen tukimuoto on liikuntatoimen hallinnoimien tilojen maksuton käyttö. Liikuntatoimen hallinnassa on 70 liikuntahallia tai -salia sekä noin 350 urheilukenttää.

¹² Lähde: Raportti: Liikuntayrittäjien tukeminen – projektityö, 2005

¹³ Lähde: www.hel.fi/liv

¹⁴ Lähde: Helsingin kaupungin avustuskuulutus 3.12.2010 (www.hel.fi)

Liikuntaseurat voivat käyttää näitä tiloja maksutta seurojen säännöllisessä harjoitustoiminnassa sekä lasten ja nuorten ottelu- ja kilpailutoiminnassa harjoitusvuoroilla. Liikuntaviraston mukaan liikuntatoimen hallinnoimien tilojen maksuton käyttö vastaa vuositasolla noin 1,5 miljoonan euron tukea.¹⁵

Jääkenttäsaatiössä on käytössä ns. clearing-järjestelmä eli tasausjärjestelmä. Perusajatuksena on, että seurat sopivat jääkiekko- ja taitoluistelukiintiöiden sisällä vuorojen jaosta pisteytysjärjestelmän puitteissa ja jakavat jäävuorot keskenään. Tämän jälkeen seurat allokoiivat pisteytyksen antaman jäämäärän itselleen maantieteellisesti mieluisimpiin halleihin riippumatta hallien hallinto/omistus pohjasta. Koska jään hinta eri halleissa vaihtelee, on clearing-järjestelmän käyttöön oton avulla haluttu tasata jäävuorojen hintoja.

Seuraavassa esitellään seuroille myönnettävät välilliset tukimuodot tarkemmin.

Toiminta-avustukset

Liikuntalautakunta myöntää toiminta-avustusta hakemuksesta liikunta- sekä vammais- ja eläkeläisjärjestöille, jotka täyttävät liikuntalautakunnan vahvistamat liikuntaseurojen sekä erityisryhmien ja eläkeläisjärjestöjen toiminnan tukemisen yllä esitetyt yleiset perusteet. Lisäksi seurat voivat hakea avustuksia vammaisten kuljetuskustannuksiin sekä suunnistuskarttojen valmistuskustannuksiin.

Toiminta-avustuksia myönnetään järjestöjen esittämien vuositason suoritteiden perusteella. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että seurat pitävät itse kirjaa harjoittelijoiden määrästä harjoitusten yhteydessä ja toimittavat tiedot suoritteista kerran vuodessa liikuntavirastolle. Liikuntaviraston jakamasta toiminta-avustuksesta noin 20 prosenttia on perusavustusta ja noin 80 prosenttia erillistä nuorisoavustusta. Nuorisoavustuksen saamisen edellytyksenä on, että järjestö järjestää ohjattua liikuntaa vähintään 20 alle 19-vuotiaalle helsinkiläiselle nuorelle. Nuorisoavustuksesta 70 prosenttia määräytyy alle 19-vuotiaiden harjoitustuntien määrän mukaisesti, mikä vastaa 56 prosenttia liikuntaviraston myöntämästä toiminta-avustuksen kokonaissummasta. Perusavustuksesta 60 prosenttia määräytyy puolestaan aikuisten harjoitustuntien määrän mukaan.¹⁶

Järjestöille voidaan myöntää tukea enintään 85 prosenttia järjestön varsinaisen toiminnan menoista. Pienin myönnettävä toiminta-avustus on puolestaan 200 euroa. Toiminta-avustusta myönnettiin helsinkiläisille seuroille vuonna 2010 yhteensä noin 1,6 miljoonaa euroa.

Vuokra-avustukset

Vuokra-avustuksella tuetaan niitä helsinkiläisiä seuroja, jotka käyttävät pääkaupunkiseudulla sijaitsevia liikuntatiloja, jotka eivät kuulu maksuttoman tai tuetun käytön piiriin. Vuokra-avustuksen avustusprosentti määräytyy tarkoitukseen osoitetun määrärahan ja esitettyjen hyväksyttävien vuokratulujen perusteella. Vuokra-avustusta maksetaan liikuntalautakunnan vuosittain vahvistaman enimmäistuntihinnan perusteella.

Seurat tekevät ensin hakemuksen käyttövuoroista kohdelaitokselle ja maksavat suoraan laitokselle käyttövuoroista perittävät kulut. Tämän jälkeen seurat laativat liikuntalautakunnalle vuokra-avustushakemuksen toteutuneen käytön perusteella. Liikuntalautakunta myöntää seuroille vuokra-avustuksen, mikäli hakemus täyttää avustettavuuden kriteerit. Vuonna 2010 vuokra-avustusta myönnettiin seuroille yhteensä noin 1,2 miljoonaa euroa.

Liikuntapaikkojen käytön tuki

Liikuntavirasto myöntää seuroille tukea säännölliseen harjoitustoimintaan sellaisilla liikuntapaikoilla, jotka eivät ole liikuntatoimen hallinnoimia. Tuetun käytön liikuntalaitoksia ovat kaupungin eri hallintokunnat, saatiöt, osakeyhtiöt sekä Malmin Kauppaoppilaitos Oy, Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskus, Iris-keskus ja Näkövammaisten keskusliitto. Nämä laskuttavat liikuntavirastoa seurojen käyttämistä tiloista. Laskutus perustuu liikuntalautakunnan vahvistamaan enimmäistuntihintaan. Mikäli tilan vuokra ylittää vahvistetun enimmäistuntihinnan, laskuttaa ko. liikuntalaitos seuroilta erotuksen. Kullekin käytön kohteelle on asetettu

¹⁵ Lähde: Helsingin kaupungin liikunta-avustusten uudistaminen 2008, Helsingin kaupungin liikuntaviraston julkaisu, Sarja A

¹⁶ Lähde: Helsingin kaupungin liikunta-avustusten uudistaminen 2008, Helsingin kaupungin liikuntaviraston julkaisu, Sarja A

enimmäistuntimäärä, jonka mukaan se voi laskuttaa liikuntavirastoa seurojen käytöstä. Tuetun käytön kohteet on veloitettu seuraamaan tilojensa käyttöä ja laskuttamaan seuroilta käyttämättä jätetyt tunnit. Tuetun käytön kohteilla on myös velvollisuus ilmoittaa liikuntavirastolle myönnettyt vuorot heti vuorojen myöntämisen jälkeen.¹⁷

Liikuntapaikkojen tuettuun käyttöön myönnettiin vuonna 2008 yhteensä noin 3,65 miljoonaa euroa. Tästä kokonaissummasta 1,2 miljoonaa euroa myönnettiin seuroille Helsingin kaupungin Opetusviraston kautta¹⁸. Toiseksi suurin erä liikuntapaikkojen käytön tuesta myönnettiin seuroille Jääkentäsäätiön kautta (840 000 euroa). Vuonna 2010 liikuntapaikkojen tuettuun käyttöön myönnettiin kokonaisuudessaan noin 3,75 miljoonaa euroa.

Seuroissa tuetun käytön piiriin pääsyä anotaan tekemällä hakemus liikuntalautakunnalle. Mikäli liikuntalautakunnan päätös on myönteinen, tekee seura käyttövuorohakemuksen tuetun käytön kohdelaitokselle. Liikuntavirasto maksaa myönnetyn käyttövuoron tukea vastaavan osuuden tuetun käytön kohdelaitokselle kuukausittain laskun mukaan.

Tapahtuma-avustukset ja muut avustukset

Yllä esitettyjen avustusmuotojen lisäksi seurat voivat hakea erillisiä tapahtuma-avustuksia. Näitä myönnettiin vuonna 2010 yhteensä 77 000 euron edestä, mikä vastaa 0,5 prosenttia kaikista seuroille myönnettyistä avustuksista. Liikuntalautakunta päättää myös näiden avustusten jakamisesta.

Yhteenveto liikuntaseuroille myönnettävistä avustuksista

Kuten edellä esitettiin, myöntää liikuntavirasto seuroille avustuksia eri tarkoituksiin, mikäli ne täyttävät tietyt avustettavuuteen liitettävät ehdot. Tukia jaettiin vuonna 2010 yhteensä 6,5 miljoonaa euroa. Ylivoimaisesti suurin tukimuoto on liikuntapaikkojen tuettu käyttö, jonka euromääräinen tuki muodosti vuonna 2010 58 prosenttia kaikista seuroille jaetuista avustuksista. Seuraavaksi suurimman tukimuodon muodostavat seurojen toiminta-avustukset, jotka vastaavat noin 24 prosenttia kaikista seuroille jaettavista tuista. Kolmanneksi suurin tukimuoto koostuu vuokra-avustuksista, joiden osuus kaikista seuroille myönnettyistä tuista oli noin 18 prosenttia.

Helsingin kaupungin liikuntavirasto julkaisi vuonna 2007 tutkimuksen helsinkiläisten liikuntaseurojen kustannus- ja tulorakenteesta¹⁹. Tutkimuksen mukaan suurimman tuloluokan seuroille muodostavat jäseniltä kerättävät tulot (keskimäärin 60,4 prosenttia vuosittaisesta tulorahoituksesta). Nämä koostuvat harjoitus- ja jäsenmaksuista. Toiseksi suurimman tuloluokan muodostavat eri tukiaavustukset (keskimäärin 14,7 prosenttia tuloista). Tukiaavustusten merkitystä seurojen rahoituksen lähteenä voidaan siis pitää melko suurena. Tukiaavustukset koostuvat pääosin Liikuntaviraston myöntämistä avustuksista, mutta seurat voivat saada avustuksia pienissä määrin myös esimerkiksi lajiliitoilta tai muilta keskusjärjestöiltä. Yksittäisten seurojen kohdalla tukiaavustusten osuus kokonaistuloista vaihtelee suuresti. Suurimmillaan tukiaavustusten määrä oli 67,9 prosenttia kokonaistuloista. Lähes kaikkien seurojen tuloista (80,6 prosenttia) tukiaavustusten määrä oli kuitenkin alle 25 prosenttia kokonaistuloista.

4.5 Näkemykset liikuntatoimen tukien toimivuudesta

Selvityksen aikana toteutetuissa haastatteluissa ja sähköisten kyselyiden vastauksissa Liikuntaviraston liikuntatoimijoille tarjotaan tukipalettia pidettiin yleisesti toimivana ja sen katsottiin edesauttavan liikuntastrategian mukaisten tavoitteiden saavuttamista. Liikuntavirastolla sekä sen alaisilla säätiöillä ja yhtiöillä oli selkeä käsitys tukijärjestelmästä ja sen toimintaperiaatteista. Avustusten jakamisen yleiset periaatteet ja päätökset ovat liikuntalautakunnan tekemien päätösten mukaisia ja niitä katsottiin noudatettavan johdonmukaisesti avustuksia jaettaessa. Teknisestä näkökulmasta avustusjärjestelmä onkin toimiva.

¹⁷ Lähde: Lähde: Helsingin kaupungin liikunta-avustusten uudistaminen 2008, Helsingin kaupungin liikuntaviraston julkaisu, Sarja A

¹⁸ Lähde: Helsingin kaupungin liikunta-avustusten uudistaminen 2008, Helsingin kaupungin liikuntaviraston julkaisu, Sarja A

¹⁹ Tutkimus helsinkiläisen liikuntaseuran taloudellisesta rakenteesta, Helsingin kaupungin liikuntavirasto 2007

Viraston ulkopuoliselle monikanavainen avustusjärjestelmä aukeaa kuitenkin huonosti. Järjestelmä, jossa yksi toimija saa erilaisia tukia useita kanavia pitkin näyttäytyy epämääräisenä ja herättää kysymyksiä järjestelmän oikeudenmukaisuudesta sekä siitä, jaetaanko kaupungin avustuksia kunnan perustehtävän kannalta parhaalla mahdollisella tavalla. Tukijärjestelmän onkin jo aiemmin todettu olevan päivityksen tarpeessa ja sen uudistaminen aloitettiin Helsingin kaupungin liikunta-avustusten uudistaminen 2008 -selvityksellä. Toistaiseksi liikunta-avustusjärjestelmää ei kuitenkaan ole merkittävästi muutettu vuonna 2008 päätökseen saatetun selvityksen perusteella.

Välivuokraus

Välivuokrausjärjestelmän osalta ei tässä selvityksessä nostettu esiin teknisiä epäkohtia. Välivuokraussubventio perustuu prosenttiosuuteen kiinteistöviraston määrittelemästä vuokrasta. Liikuntavirasto vuokraa tontit kaupungin sisäisellä vuokralla kiinteistövirastolta ja perii vuokrasta 50 prosenttia liikuntayrittäjiltä, maksaen jäljelle jäävän osuuden itse suoraan kiinteistövirastolle. Tämä tarkoittaa konkreettisesti sitä, että saman tontin vuokraaminen liikuntavirastolta on toimijalle 50 prosenttia halvempaa, kun vuokrasopimuksen solmiminen suoraan kiinteistöviraston kanssa. Käytännössä onkin nähtävissä tilanteita, joissa esimerkiksi vierekkäisten venepaikkojen omistajat maksavat huomattavan erisuuruista vuokraa eri vuokranantajasta johtuen. Yrittäjien ei tarvitse anoa oikeutta vuokrasubventioon tai perustella sen tarpeellisuutta liiketoimintansa näkökulmasta. Käytännössä tämä tarkoittaa, että esimerkiksi koko kansan käyttöön tarkoitettu, voittoa tavoittelemattoman järjestön ylläpitämä liikuntapuisto ja rajatulle käyttäjryhmälle varattu yksityisen voittoa tavoittelevan yrittäjän puisto saavat saman vuokrasubvention. Vuokrasubvention perustuessa puhtaasti pinta-alan mukaiseen kiinteistöviraston määrittelemään sisäiseen vuokraan, saavat runsaasti tonttipinta-alaa tarvitsevat lajit, kuten Golf, euromääräisesti paljon tukia.

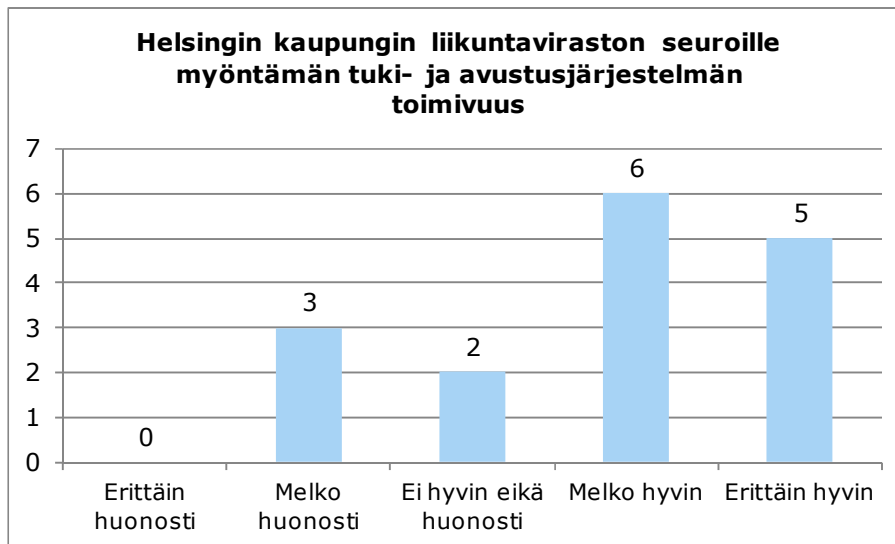
Avustukset säätiöille ja yhtiöille

Myös laitosavustusten osalta järjestelmää pidettiin teknisesti toimivana. Ongelmaksi haastatteluissa nostettiin jaetun laitosavustuksen eräänlainen "vastikkeettomuus". Kaupunkisäätiöillä ja -yhtiöillä ei ole sopimuksellista velvollisuutta ajaa liikuntastrategian mukaisia tavoitteita eikä jaetulle tuelle ole asetettu ehtoja. Osa haastateltavista toivoikin laitosavustusten uudistamista siten, että jaetut avustukset perustuisivat entistä vahvemmin palveluiden tuottamiseen ja käyttöön.

Haastatteluissa ja sähköisen kyselyn vastauksissa oltiin turhautuneita liikuntalautakunnan heikoksi koettuun asemaan avustuksia koskevissa päätöksentekoprosesseissa. Liikuntalautakunnan näkemyksillä ei koettu olevan todellista painoarvoa tehtäessä avustuksia koskevia päätöksiä. Lisäksi haastatteluissa todettiin liikuntavirastoon kohdistuvien säästöpainoiden realisoituvan lähes poikkeuksetta kaupungin omaan toimintaan kohdentuvina leikkauksina liikuntalautakunnan suosituksista huolimatta.

Avustukset liikuntaseuroille

Tämän selvityksen puitteissa toteutettuun seurakyselyyn vastanneet seurojen edustajat (n = 16) pitivät Helsingin kaupungin liikuntaviraston seuroille myöntämää tuki- ja avustusjärjestelmää melko toimivana, kuten alla olevasta kuvasta käy ilmi. Erityisesti toiminta- ja tapahtuma-avustuksia pidetään hyvinä. Liikuntaseurat toivovat enemmän seurojen valmennustoimintaan kohdistuvia tukia, mikä lisäisi näkemysten mukaan seuratoiminnan aktiivisuutta ja monipuolisuutta.

Kuvio 14: Kyselyyn vastanneiden seurojen näkemykset tuki- ja avustusjärjestelmän toimivuudesta

Eri näkemysten mukaan seuratuksi liittyy joitakin haasteita. Kuten ylempänä esitettiin, perustuvat seuroille jaettavat avustukset jäsen-, harjoittelija- ja harjoituskertojen määriin. Haastatteluissa ja kyselyissä esiin nousseiden näkemysten mukaan seuratuksijärjestelmää tulisikin uudistaa niin, että avustuksiin liitettäisiin määrällisten tuotoskriteerien lisäksi myös tuloksellisuuskriteereitä. Tällöin seuroissa järjestettävään toimintaan voisi liittää liikunnallisuuden lisäksi eri strategisia painopisteitä ja kohderyhmiä palvelevia tavoitteita. Näitä voivat olla esimerkiksi maahanmuuttajien integrointi, ennaltaehkäisevä terveystoiminta tai syrjäytymisen ehkäisy. Myös liikuntaviraston henkilöstön näkemysten mukaan seuratuksijärjestelmää tulisi kehittää niin, että tulevaisuuden tukijärjestelmään voitaisiin yhdistää tehokkaammin myös koko kaupunkikonsernin ja muiden hallinnonalojen strategiset painopisteet. Mikäli seuratoimintaan lisätään tuloksellisuustavoitteita eri hallinnonaloilta, tulisi poikkihallinnollista yhteistyötä lisätä kuitenkin myös rahoituksen suhteen. Haastatteluissa esiin nousseiden näkemysten mukaan tämä tulisi toteuttaa niin, että eri hallinnonalat osallistuisivat tukijärjestelmän rahoitukseen.

Toinen seuratuksijärjestelmään liittyvä haaste liittyy tukien hakemiseen. Seurat pitävät hakulomakkeiden täyttämistä melko työläänä. Lisäksi hakujärjestelmän nähdään mahdollistavan tukien osittaisen väärinkäytön, sillä todellisia jäsen- ja harjoittelijamääriä on vaikea todentaa. Tämä puolestaan johtuu siitä, että jaetut tuet perustuvat seurojen itse ilmoittamiin lukuihin.

Koska seuratuksien myöntämisen edellytyksenä on liikuntaseuroille vähintään 50 jäsentä tai vähintään 20 nuorta aktiiviharjoittelijaa, näki osa toimijoista järjestelmän asettavan pieniä sekä uusia lajeja edustavat seurat huonompaan asemaan kuin muut. Niin pienten kuin uusien lajien kohdalla voi näiden määrällisten edellytysten täyttäminen olla haastavaa. Kuten ylempänä esitettiin, muodostavat seuratuksia saavien helsinkiläisseurojen kohdalla merkittävän tulolähteen (keskimäärin 15 prosenttia vuosittaisista tuloista). Seuratuksien perustuminen harrastaja- ja jäsenmääriin voi näin ollen myös hidastaa tai estää uusien lajien nousun suosituiksi lajeiksi, sillä ne eivät voi näitä tukia saada.

4.6 Tukimuotoja koskevat johtopäätökset ja kehittämissuosituks

Seuraavassa on esitetty selvityksen tekijöiden laatimat keskeiset johtopäätökset ja kehittämissuosituks liikuntatoimien tukiiin liittyen. Selvityksen laatijoiden laatimat johtopäätökset ja kehittämissuosituks perustuvat toimeksiannossa kerättyyn aineistoon. Selvityksessä käytettyä aineistoa sekä aineistonkeruutapoja on kuvattu raportin luvussa 1.3.

Tukimuotoja koskevat johtopäätökset

- Liikuntaviraston tarjoamat tuki-instrumentit muodostavat monimutkaisen tukirakenteen, jonka sisäistäminen on päätöksentekijöille hyvin hankalaa. Monimutkaisuus heikentää huomattavasti tukijärjestelmän ymmärrettävyyttä sekä läpinäkyvyyttä. Järjestelmän

<p>monimutkaisuudesta huolimatta selvityksen tekijöiden näkemysten mukaan tukipäätökset ja niiden valmistelu on ollut asianmukaista. Tukijärjestelmän sisällä on yksittäisiä poikkeustapauksia, mutta pääsääntöisesti tukimuotojen myöntämisperusteet ovat selkeät ja niitä on noudatettu toimijoiden tasapuolisuus huomioiden. Selvityksen tekijöiden näkemyksen mukaan jatkossa on kuitenkin syytä kiinnittää erityistä huomioita siihen, että järjestelmä näyttäytyy selkeänä ja läpinäkyvänä kaikille toimijoille.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Erityisesti välivuokrauksen myöntämismenetteliin liittyy läpinäkyvyyden osalta haasteita, vaikkakin sen tekninen toteutustapa on ollut yhdenmukainen ja tasapuolisesti toimijoita kohteleva. Välivuokrausjärjestelmä on yrittäjille hyvä tukimuoto, sillä se takaa liiketoiminnan harjoittamiseen käytettävän kiinteistön tai maa-alueen osalta edulliset vuokratustannukset pitkäaikaisella sopimuksella.
<ul style="list-style-type: none"> • Liikuntakonserniin kuuluville säätiöille ja kaupunkiyhtiöille myönnettävät avustukset muodostava suurimman osan liikuntaviraston myöntämistä avustusmäärärahoista. Vuonna 2010 näiden laitosavustusten kokonaisosuus oli noin 56,8 prosenttia jaettujen avustusten kokonaismäärästä. Laitosavustusten keskeinen haaste liittyy siihen, että tuet eivät juuri sisällä tuloksellisuutta tai palvelutoiminnan sisältöä koskevia ohjausmahdollisuuksia, mikä heikentää selvityksen tekijöiden näkemyksen mukaan mahdollisuutta konsernin kokonaisjohtamiseen.
<ul style="list-style-type: none"> • Liikuntaseurojen avustuksia koskeva tukijärjestelmä on selvityksen tekijöiden näkemyksen mukaan vanhanaikainen. Liikuntaseurojen avustusjärjestelmä perustuu tekijöihin, joiden avulla liikuntavirastolla ei ole mahdollisuutta kannustaa tai ohjata kaupungin sisällä tapahtuvan seuratoiminnan palvelutuotantoa haluttuihin painopisteisiin. Liikuntavirasto onkin omalta osaltaan aloittanut seuraturkijärjestelmän uudistamistyön vuonna 2007, mutta uudistustyö on vielä kesken.
<p>Tukimuotoja koskevat kehittämissuosituks</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Nykyisen tukijärjestelmän tarkoituksenmukaisuutta tulisi arvioida entistä kriittisemmin ja pyrkiä yhdistämään erilaisia tukimuotoja selkeämmiksi kokonaisuuksiksi. Selkiyttämisen tulisi tapahtua ensisijaisesti eri tukimuotoja yhdistämällä. Uusien liikuntapaikkojen rakentamisen yhteydessä tulisi harkita välivuokrausmenettelyn kehittämistä siten, että pinta-alaan perustuvaa subventiokäytäntöä täydennettäisiin palvelujen sisältöihin ja velvoitteisiin sidotuilla kriteereillä. Uudistuksen tavoitteena on tehdä avustusjärjestelmästä helpommin ymmärrettävä ja läpinäkyvämpi sekä jatkaa liikuntayritysten toimintamahdollisuuksien tukemista.
<ul style="list-style-type: none"> • Liikuntaseurojen avustuksia koskevan tukijärjestelmän käynnissä olevaa uudistamista tulee jatkaa. Lähtökohtana tukijärjestelmän uudistamistyölle tulisi olla se, että muutoksella ei heikennetä perinteisen seuratoiminnan toimintaedellytyksiä. Uudistamistyössä tulisi pyrkiä huomioimaan kuitenkin entistä painokkaammin seuratuon mahdolliset kannustimet, joiden avulla seurojen palvelutuotantoa voitaisiin tehokkaammin ohjata kaupunkikonsernin ja liikuntatoimen strategiaan painopisteisiin ja kohderyhmiin. Kannustimien rakentamisen yhteydessä tulisi tiivistää myös poikkihallinnollista yhteistyötä, jolla mahdollistettaisiin esimerkiksi maahanmuuttajien kotoutumiseen, terveyden edistämiseen ja sairauksien ennaltaehkäisyyn liittyvien kehittämisresurssien kanavoituminen osaksi liikuntatoimen palvelutarjontaa. Käytännössä resurssien ohjaaminen poikkihallinnollisen yhteistyön avulla toteutuisi yhteisen kehittämisohjelmien ja -hankkeiden kautta.
<ul style="list-style-type: none"> • Laitosavustusten vastikkeellisuutta tulisi tehostaa osana konserniohjauksen ja johtamisen tehostamista siten, että avustukset sidotaan sovittuihin palvelutuotantoon kytkeytyviin tavoitteisiin ja velvoitteisiin (katso kehittämissuosituks kappaleesta 3.4).

5. PALVELUVERKON SUUNNITTELU

5.1 Palveluverkon suunnittelun nykytila

Helsingin kaupungin liikuntapaikkojen palveluverkon suunnittelussa ja hallinnasta vastaavat pääasiallisesti kaupungin liikuntavirasto, opetusvirasto, rakennusvirasto sekä muut liikuntapalveluja tuottavat kaupunkikonserniin kuuluvat säätiöt ja yhtiöt. Helsingin kaupungissa on noin 2000 liikuntapaikkaa, joista liikuntavirasto hoitaa noin 500. Muut kaupungin yhteisöt vastaavat lähes 1000 liikuntapaikan hoitamisesta.

Palveluverkon kattavuutta ja sisältöä tarkastellaan vuosittain kaupungin talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä. Liikuntavirasto laatii oman toimintansa osalta investointisuunnitelman, joka kattaa tulevat merkittävimmät korjaus- ja uudisrakentamisen kohteet. Investointisuunnitelma laaditaan viideksi vuodeksi ja suunnitelman pohjalta johdetaan vuosittainen investointien työsuunnitelma. Merkittävimpien investointien ja palvelukehittämisen tarpeiden osalta keskeisenä tiedonvaihtoforumina toimii liikuntafoorumi, jonka jäsenet koostuvat liikuntatoimen keskeisimmistä palveluntuottajista.

Palveluverkon suunnittelun lähtökohtana toimii liikuntatoimen perusajatus, jonka mukaan liikuntatoimi tuottaa kaupunkilaisille perusliikuntapaikkoja sekä harjoitus- ja kilpailutoimintaan soveltuvia liikuntapaikkoja kaupungin alueella toimivien seurojen käyttöön. Liikuntapaikat pyritään suunnittelemaan niin, että ne sijaitsevat hyvien julkisten kulkuyhteyksien sekä kevyen liikenteen väylien varrella. Liikuntapaikkojen sijoittamisen suunnittelussa otetaan myös huomioon opetusviraston kouluverkon kattavuus ja kohteiden sijainnit.

Palveluverkon kattavuutta ja suunnittelua tuetaan kartoittamalla säännöllisesti kaupunkilaisten liikuntatarpeita. Tietoa kuntalaisten liikuntatarpeista kerätään suorilla asiakaskyselyillä sekä kuntalaistutkimusten avulla.²⁰ Lisäksi liikuntaseuroilta kerätään myös suoraan palautetta palveluverkon kehittämistä varten. Liikuntaseurojen osalta keskeisenä yhteistyöelimenä toimii vuonna 2009 perustettu seuraparlamentti, jonka tehtävänä on tuottaa liikuntatoimen käyttöön jäsenseurojensa yhteinen näkemys keskeisistä niiden toimintaan vaikuttavista asioista kaupungin päätöksenteossa.²¹ Uusien asuinalueiden suunnittelun yhteydessä liikuntavirasto tekee yhteistyötä muiden kaupungin virastojen kanssa, jolloin kaupungin asemakaavaan pyritään tekemään myös varaukset tuleville liikuntapaikoille.

Selvityksen yhteydessä kerättyjen näkemysten mukaan Helsingin kaupungin liikuntapaikkojen palveluverkon suunnittelu toimii tällä hetkellä varsin hyvin. Liikuntaviraston omien näkemysten mukaan virastolla on erittäin hyvät yhteistyösuhteet kaupunkisuunnittelusta ja kaavoituksesta vastaaviin tahoihin ja vaikutusmahdollisuudet liikuntapaikkojen palveluverkon kehittämiseen ovat hyvät. Myös kuntalaisten arviot kaupungin liikuntapaikoista ja palveluverkon kattavuudesta ovat hyviä. Vuonna 2008 toteutetun kunta- ja kaupunkipalvelututkimuksen mukaan kuntalaiset antavat kiitettävän arvosanan erityisesti uimahalleista, kuntoradoista ja ulkoilureiteistä, ulkoilu- ja pelikentistä, ulkoilualueista ja puistoista, uimarannoista ja maauimaloista sekä luonto- ja retkeilyreiteistä.²²

5.2 Palveluverkon kehittämisen haasteet

Selvityksen yhteydessä kerätyn aineiston perusteella palveluverkon kehittämisen keskeiset tulevaisuuden haasteet liittyvät erityisesti uusien asuinalueiden liikuntapaikkojen rakentamiseen, merkittäviin korjausrakentamisen investointikohteisiin, liikuntapaikkojen tilankäytön tehostamiseen sekä ulkoilu- ja kevyen liikenteen väylien tehostamistarpeisiin.

²⁰ Helsinki liikkuu 2009-2010 tutkimuksen mukaan naisten suosituimmat liikuntamuodot Helsingissä olivat kävelylenkkeily, voimistelu sekä uinti. Vastaavasti miesten suosituimmat liikuntamuodot Helsingissä olivat kävelylenkkeily, juoksulenkkeily sekä kuntosaliharjoittelu.

²¹ Seuraparlamentti on asiantuntijaelin Helsingin kaupungin päätöksenteon seuratoimintaa koskevissa asioissa, mutta sillä ei ole varsinaista päätösvaltaa. Parlamentin kokoonpano on puheenjohtaja ja kymmenen jäsentä sekä näiden varajäsenet. Parlamentti valitaan seurojen avoimessa kokouksessa, jossa jokaisella seuralla on yksi ääni. Parlamentin toimikausi on 2 vuotta ja se kokoontuu vuosittain 4-6 kertaa.

²² Kunta- ja kaupunkipalvelututkimus 2008, FCG Efeko Oy

Uudet asuinalueet

Uusien asuinalueiden liikuntapaikkojen rakentamisen osalta keskeinen haaste on raha. Heikon kuntataloudellisen tilanteen vuoksi liikuntapaikkojen rakentaminen ei ole pysynyt rakennustuotannon mukaisessa kehityksessä, kun investointi- ja käyttöpääomamenoja on jouduttu supistamaan. Vuoden 2012 talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä liikuntaviraston investointimäärärahoja jouduttiin karsimaan noin 20 prosenttia ja säästöt kohdistuivat erityisesti Kivikon ja Vuosaaren liikuntapuistojen investointeihin. Merkittävimpiä uudisrakentamisen kohteita liikuntapaikkojen osalta ovat liikuntaviraston näkemysten mukaan edellä mainittujen kohteiden lisäksi Jätkäsaaren asuinalueelle suunniteltu liikuntakeskus. Uudisrakentamisen strategisena painopisteenä toimivat erityisesti lähiliikuntapaikat sekä niiden kehittäminen.

Korjausrakentaminen

Merkittävimmät korjausrakentamisen investointitarpeet liittyvät haastatteluissa ja kyselyissä esiin nousseiden näkemysten mukaan pitkälti olympiarakennusten peruskorjauksiin. Olympiastadion itsessään on merkittävin yksittäinen peruskorjauskohde, jonka korjaaminen on kirjattu myös nykyiseen hallitusohjelmaan. Valtionavusta huolimatta Helsingin kaupungin osuus peruskorjauksesta voi nousta esitettyjen arvioiden mukaan useisiin kymmeneen miljooniin euroihin. Stadionin tornin peruskorjaus valmistui marraskuussa 2011. Selvityksen aineiston perusteella stadionin lisäksi myös muut olympiarakennukset (kisahalli, velodromi, soutustadion) ovat myös lähitulevaisuudessa merkittävien peruskorjausten tarpeessa.

Liikuntapaikkojen tilankäyttö

Haastatteluissa ja kyselyissä esiin nousseiden näkemysten mukaan liikuntapaikkojen tilankäytön tehostamiseen liittyvä haasteet liittyvät sekä uudisrakentamiseen että jo olemassa olevien liikuntapaikkojen tilankäytön tehostamiseen. Uudisrakentamisen osalta liikuntaviraston strategisena linjauksena on ollut kehittää lähiliikuntapaikkoja erityisesti tiivistämällä yhteistyötä opetusviraston kanssa. Uusien asuinalueiden liikuntapaikkojen rakentamiseen ei ole varattu erillistä määrärahaa, joten yhteistyö hallinnonalojen välillä on koettu tarkoituksenmukaiseksi. Yhteistyön tavoitteena on liikuntaviraston kannalta ollut se, että koulujen käytössä olevat tilat saataisiin mahdollisimman helposti liikunnan kannalta monipuoliseen käyttöön ja integroitua osaksi alueen muuta lähiliikuntatoimintaa. Hyvä esimerkki tämänkaltaisesta yhteistyöstä on Latokartanon lähiliikunta-alue, jossa koulun liikuntatilat on rakennettu hieman erilleen varsinaisesta koulurakennuksesta. Liikuntatilojen iltakäytön hallinnoinnista ja tilojen varaamisesta vastaa liikuntavirasto, mikä mahdollistaa tilojen tehokkaan käytön myös koulun aukioloaikojen ulkopuolella.

Liikuntaviraston näkemysten mukaan yhteistyö kaupungin opetus- ja sosiaaliviraston kanssa on yksi merkittävä askel lähiliikuntapaikkojen kehittämisessä. Koulujen ja päiväkotien pihojen kunnostaminen ja käyttö lähiliikuntapaikkoina tuottaisi useiden haastateltujen henkilöiden näkemysten mukaan hallinnonalojen välisiä synergiaetuja, joiden avulla myös liikuntapaikkojen palveluverkostoa saataisiin huomattavasti kehitettyä. Koulujen ja päiväkotien pihojen liikuntapaikat tarjoaisivat ko. henkilöiden näkemysten mukaan erityisesti lapsille ja nuorille tutun ympäristön kautta soveltuvan paikan liikuntaharrastuksille. Koulujen ja päiväkotien pihojen muodostamia lähiliikuntapaikkoja voitaisiin joustavasti käyttää myös liikunnalliseen iltapäiväkerhotoimintaan, josta operointivastuuta voitaisiin siirtää joustavasti esimerkiksi alueen liikuntaseuroille. Toiminnalla voitaisiin vähentää paineita erityisesti sosiaaliviraston oman palvelutuotannon osalta.

Lähiliikuntapaikkojen kehittämistyötä on tehty pilottiluonteisena kokeiluna osana Helsingin kaupungin toteuttamaa Terveellinen kaupunginosa -ohjelmaa. TKO -ohjelma on julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin yhteistyössä toteuttama terveyden edistämisen kehitysohjelma, joka rakentuu useista osaprojekteista. Ohjelman on käynnistynyt vuonna 2007 ja se päättyy vuonna 2011. Yhtenä ohjelman osaprojektina on toteutettu Herttoniemen lähiliikuntaolosuhteiden kartoitusta, jossa alueen koulujen ja päiväkotien pihat on arvioitu lähiliikunnan näkökulmasta. Osaprojektin yhtenä keskeisenä kehittämishetkenä todetaankin, että: *"Toimintamallin ansiosta ovat keskeiset toimijat voineet yhdessä rakentaa yleiskuvaa tarkastellun alueen*

lähiliikuntaolosuhteiden kehittämistarpeista sekä hakea luontevalla tavalla synergiahyötyjä tuottavia, hallintokuntarajat ylittäviä ratkaisumalleja lähiliikuntamahdollisuuksien kehittämiseen. Saatujen kokemusten perusteella hankkeen projektiryhmä ehdottaakin TKO -ohjelman johtoryhmälle, että lähiliikuntapaikkojen kehittämiseksi perustetaan keskeisten hallintokuntien edustajista koottu kaupunkitasoinen yhteistyöryhmä, joka koordinoisi kaupunginosittain tehtävää kehitystyötä Helsingissä.”²³

Haastatteluissa ja kyselyissä esiin nousseiden näkemysten mukaan olemassa olevien liikuntapaikkojen tilankäytön tehostamisen tarpeet ovat kohdistuneet viime vuosina erityisesti sisäliikuntapaikkoihin. Sisäliikuntapaikkojen päiväkäyttöä onkin pyritty tehostamaan. Selvityksen yhteydessä esiin nousseiden näkemysten perustella liikuntaviraston ja opetusviraston välistä yhteistyötä koulujen liikuntapaikkojen käytön tehostamiseksi tulisi kehittää. Käytännössä ongelmaksi koetaan se, että mainitut tahot vastaavat tällä hetkellä itsenäisesti omien tilojensa vuokrauksesta. Asiakasnäkökulmasta tämä ”kahden luukun periaate” tuo näkemysten mukaan hankaluuksia käytännön toimintaan. Erityisesti liikuntaseurat pitävät nykyistä järjestelmää ongelmallisena, sillä kahden luukun periaate vaikeuttaa käytännössä harjoitusvuorojen kokonaissuunnittelua. Liikuntaseurojen näkemysten mukaan opetusvirastolle ei tällä hetkellä ole riittävää asiantuntemusta tai tietämystä koulujen liikuntapaikkojen soveltuvuudesta eri urheilulajeille. Seurojen näkökulmasta olisi tärkeää, että käytössä olisi yksinkertainen ja helppokäyttöinen sähköinen järjestelmä, josta olisi mahdollisuus hakea soveltuvia tiloja eri lajeille. Liikuntaviraston ja opetusviraston hallinnoimien liikuntapaikkojen varausjärjestelmien yhdistäminen lisäisi näkemysten mukaan liikuntapaikkojen käyttöastetta ja vastaisi osalta liikuntaseurojen kasvavaan sisäliikuntapaikkojen iltakäytön tarpeeseen. Opetusvirasto ja liikuntavirasto ovat kuitenkin tietoisia edellä mainituista haasteista ja opetusvirastolla onkin käynnissä näihin liittyviä kehittämistoimenpiteitä.

Ulkoilu ja kevyt liikenne

Selvityksen aineiston perusteella ulkoilun ja kevyen liikenteen kehittämishaasteet liittyvät erityisesti pyöräilyreittien rakentamiseen ja ylläpitoon. Pyöräliikenteen suunnittelu on Helsingissä kaupunkisuunnitteluviraston vastuulla. Pyöräreittien rakentamisesta ja kunnossapidosta vastaa rakennusvirasto sekä joidenkin ulkoilualueiden osalta liikuntavirasto. Vuonna 2008 toteutetussa kunta- ja kaupunkipalvelututkimuksessa kevyen liikenteen liikenneolot ja liikenneturvallisuus saavat liikuntapalveluverkon osalta heikoimmat arvosanat. Lähivuosien painopiste pyöräilyverkon kehittämisessä on kantakaupungin verkostossa, jossa suunnitteluperiaatteiden mukaisesti pyöräilyä ei rinnasteta enää jalankulkuun vaan selkeämmin ajoneuvoliikenteeseen. Liikuntavirasto toimii asiantuntijaroolissa pyöräilyverkoston kehittämisessä ja pyrkii omalla toiminnallaan tuottamaan kuntalaisille palveluja, joiden avulla pyöräilyä kaupunkiseudulla lisättäisiin entisestään.

5.3 Palveluverkon suunnittelua koskevat johtopäätökset ja kehittämissuosituks

Seuraavassa on esitetty selvityksen tekijöiden laatimat keskeiset johtopäätökset ja kehittämissuosituks

Palveluverkon suunnittelua koskevat johtopäätökset
<ul style="list-style-type: none"> • Liikuntatoimen palveluverkon suunnitteluun liittyvät prosessit toimivat selvityksen tekijöiden näkemysten mukaan Helsingin kaupungissa hyvin. Palveluverkon kehittämisessä kuunnellaan säännöllisesti kuntalaisia ja liikuntaseurojen edustajia eri kanavien kautta. Kaupunkilaisten tyytyväisyys liikuntatoimen palveluverkon kattavuuteen ja laatuun on hyvä. Helsinki sijoittuu myös Euroopan tasoisessa vertailussa erinomaisesti.²⁴
<ul style="list-style-type: none"> • Kuntatalouden heikentynyt tilanne on keskeinen haaste liikuntatoimen palveluverkon

²³ Lähiliikuntaolosuhteiden kehitys - Herttoniemen peruspiiri, Nuori Suomi ry, 2009

²⁴ Vuonna 2006 toteutetun tutkimuksen mukaan (www.urbanaudit.org) 88 prosenttia kaupunkilaisista oli tyytyväisiä liikuntatiloihin. Selvityksessä Helsinki sijoittui omilla tyytyväisyyslukemillaan kirkkaasti kärkeen. Toiseksi sijoittuneen Amsterdamin osalta tyytyväisten kaupunkilaisten osuus oli 74 prosenttia.

<p>ylläpidolle ja suunnittelulle. Uudisrakentamisen osalta liikuntapaikkojen rakentamisessa ei lähivuosina pystytä ylläpitämään toivottua rakentamisvauhtia.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Lähiliikuntapaikkojen rakentamisen osalta käynnistynyt kokeiluluonteinen yhteistyö eri hallinnonalojen välillä on ollut selvityksen tekijöiden näkemyksen mukaan hyvä käytäntö. Koulujen ja päiväkotien pihojen yhteisellä suunnittelulla palveluverkkoa voidaan tehostaa entisestään ja samalla tarjota erityisesti lapsille ja nuorille tuttuja ja turvallisia ympäristöjä eri liikuntamuotojen harrastamiseen.
<ul style="list-style-type: none"> Selvityksen perusteella sisäliikuntapaikkojen puute on yksi keskeisimmistä palveluverkon toimintaa heikentävistä tekijöistä. Puutteeseen ovat osasyynä sisäliikuntapaikkojen vähyys sekä olemassa olevien tilojen varaus- ja hallintojärjestelmän puutteet. Yhteisen tilavarauksjärjestelmän puute sekä lajikohtaisten erikoistarpeiden huomiotta jättäminen heikentävät palveluverkoston ja -järjestelmän asiakaslähtöisyyttä.
<p>Palveluverkon suunnittelua koskevat kehittämissuositukset</p>
<ul style="list-style-type: none"> Liikuntatoimen ja opetusviraston alaisten liikuntapaikkojen käytön hallinnointia tulisi yhdenmukaistaa niin, että ne palvelisivat asiakkaita entistä paremmin. Ensisijaisena kehittämissuosituksena tulisi olla pyrkimys yhdistää liikuntatoimen ja koulujen liikuntapaikkojen tilavarauksjärjestelmät. Käytännössä tämä edellyttäisi yhteisen tilavarauksjärjestelmän hankkimista sekä tilavarauksesta vastaavien henkilöiden yhteistyöprosessien tiivistämistä ja tehostamista, mahdollisesti integroimista samaan toimintayksikköön. Yhteistyön kehittämisessä tulee ottaa huomioon kaikkien koulujen liikuntatiloja käyttävien toimijoiden näkemykset. Toissijaisena vaihtoehtona kehittämiselle olisi liikuntatoimen ja opetusviraston tekemä yhteisselvitys, jossa arvioitaisiin koulujen eri liikuntapaikkojen soveltuvuus eri liikuntamuodoille. Vastaavanlainen yhteinen arviointi on tehty lähiliikuntapaikkojen osalta Herttoniemen alueelle poikkihallinnollisessa kehittämissuosituksessa.²⁵
<ul style="list-style-type: none"> Lähiliikuntapaikkojen kehittämisen poikkihallinnollista yhteistyötä tulee jatkaa hyvien pilottikokeilujen suositusten perusteella. Koulujen ja päiväkotien kehittäminen lähiliikunnan näkökulmasta lisää palveluverkon kattavuutta ja suunnittelun sekä rakentamisen kustannustehokkuutta.

²⁵ Yhteisen ratkaisun toteutettavuudesta käytiin keskustelua selvityksen ohjausryhmässä. Käytännön toteutuksen todettiin olevan haastavaa esimerkiksi koulujen liikuntatilojen monimuotoisesta käytöstä sekä tilojen volyymin johtuen.

6. LIIKUNTAKIINTEISTÖJEN SUUNNITTELU, RAKENTAMINEN JA HALLINNOINTI

6.1 Nykytilan arviointi

Liikuntavirasto vastaa tällä hetkellä liikuntakiinteistöjen suunnittelusta, rakentamisesta ja hallinnoinnista. Vuonna 2010 liikuntapaikkojen suunnitteluun, rakentamiseen sekä peruskorjauksiin oli varattu talousarviossa yhteensä määrärahoja 15,7 miljoonaa euroa. Lisäksi kaupunginvaltuusto oli myöntänyt liikuntavirastolle määrärahojen ylitysoikeutta hieman yli kaksi miljoonaa euroa. Käytössä olleista määrärahoista (yhteensä 17,742 miljoonaa euroa) käytettiin vuonna 2010 yhteensä 15,6 miljoonaa euroa. Lisäksi liikuntatoimi käytti esirakentamisen ja lähiörakentamisen erillismäärärahoja yhteensä 4,0 miljoonaa euroa. Irtaimen omaisuuden perushankintamäärärahoja käytettiin vuonna 2010 yhteensä noin 1,2 miljoonaa euroa. Yleisellä tasolla liikuntaviraston toiminnan tehostuminen on kaupungin sisäisten laskelmien perusteella ollut kaupunkiorganisaation muihin toimintoihin verrattuna ripeää²⁶.

Selvityksen yhteydessä liikuntakiinteistöjen suunnittelua, rakentamista ja hallinnointia käsittelevissä kannanotoissa on noussut esiin kysymys siitä, pitäisikö liikuntaviraston suunnittelu- ja rakennuttamistoiminta siirtää ja keskittää tilakeskuksen haltuun. Keskeiset näkemyserot kulminoituvat pitkälti kysymykseen, onko kiinteistöjen suunnittelu- ja rakennuttamistoiminta liikuntaviraston ydintehtävä vai ei.

Investointien suunnittelu ja investointibudjetin hallinta on tällä hetkellä muuhun kaupunkikonserniin nähden poikkeuksellisesti liikuntaviraston hallinnassa. Vastaavanlainen käytäntö on ollut voimassa myös pelastuslaitoksen ja Korkeasaaren eläinpuiston osalta. Muiden hallinnonalojen ja virastojen kiinteistöjen hallinnasta vastaa kaupungin tilakeskus. Kaupunkikonsernitason pidemmän aikavälin kehityssuuntana on kuitenkin ollut keskittää kaupungin omistamien kiinteistöjen hallinta ja suunnittelu tilakeskukseen.

Selvityksen yhteydessä esitettyjen näkemysten perusteella investointien suunnittelun ja rakennuttamisen siirtämistä liikuntavirastolta tilakeskukselle puoltaa erityisesti saavutettava yhdenmukaisuus kaupunkikonsernin osalta. Yhdenmukaisuuden avulla arvioidaan saavutettavan myös jonkin verran kustannussäästöjä. Toimintojen keskittäminen mahdollistaisi myös yhteisten kiinteistöjen hallintaa koskevien tietojärjestelmien tehokkaamman kehittämisen.

Nykyistä toimintatapaa ja toimintamallia puoltavat haastatteluissa ja sähköisissä kyselyissä esitettyjen näkemysten mukaan erityisesti siirrosta aiheutuvat merkittävät toiminnalliset heikennykset liikuntaviraston sisällä. Liikuntaviraston edustajien sekä selvityksen yhteydessä kuultujen ulkopuolisten asiantuntijoiden näkemysten mukaan liikuntapaikkojen suunnittelu ja rakennuttaminen on erikoisosaamista vaativa toiminto, jonka eriyttämällä liikuntatoimen substanssiosaamisesta heikennetään toimintaedellytyksiä huomattavasti. Suunnittelu- ja rakennuttamisosaamisen nähdään olevan viraston ydintehtävä, sillä toiminnot linkittyvät vahvasti lähes kaikkien osastojen toimintaan. Liikunnan palveluverkon kehittämisen kannalta tilanne nähdään ongelmalliseksi myös siksi, että olemassa olevien investointimäärärahojen pelätään pienenevän nykyisestään.

Tilakeskuksen osalta ehdotus on kaksijakoinen. Toisaalta toimintojen siirtämisen nähtäisiin virtaviivaistavan kaupungin kiinteistöhallinnan ja rakennuttamisen linjausta ja tukevan yhdenmukaisia toimintaperiaatteita. Tilakeskuksen roolia ollaan kuitenkin kehittämässä painokkaasti management-toimintojen suuntaan, jolloin ylläpito- ja kunnossapitotoimintojen rooli vähenee entisestään. Ongelmaksi siis muodostuisi liikuntaviraston kiinteistöjen ja liikuntapaikkojen ylläpidosta vastaavan henkilöstön asema, jotka eivät soveltuisi luontevasti tilakeskuksen toimintaperiaatteisiin.

6.2 Yhteistyö yksityisen sektorin ja liikuntaseurojen kanssa

Selvityksen yhteydessä on kartoitettu myös eri toimijoiden näkemyksiä ja kokemuksia liikuntatoimen yhteistyöstä yksityisen sektorin toimijoiden ja liikuntaseurojen kanssa liittyen liikuntapaikkojen suunnitteluun, rakentamiseen sekä hallintaan. PPPP-hankkeiden (Public,

²⁶ Helsingin kaupungin tuottavuuden seuranta 2011, Marko Karvinen, 7.4.2011

Private, People Partnership) määrä on selvityksessä kuultujen liikuntatoimen asiantuntijoiden näkemysten mukaan pysynyt kuitenkin melko vähäisenä.

Suoraan yritysten kanssa tehtäviä suoria yhteistyöhankkeita on erittäin vähän. Konkreettinen esimerkki on Rautatientorin yhteydessä talvisin toimiva jääpuisto, jonka rakenteiden ylläpitämisestä vastaa kaupungin liikuntavirasto. Palvelutuotannon sisällöllisestä toiminnasta ja sen rahoituksesta vastaa sen sijaan yksityinen Image Match Oy. Kyseinen yritys toimii vastuutahona myös Kivikon alueella toimivan lumilautailijoille suunnatun Lumiparkin toiminnan pyörittämisessä yhteistyössä liikuntaviraston kanssa.

Myös Kivikon alueelle rakennettu hiihtohalli on yksi esimerkki julkisen ja yksityisen sektorin välisestä yhteistyökokeilusta pääkaupunkiseudulla. Hiihtohallin toiminta aloitettiin elokuussa 2009, mutta toimintaa pyörittänyt Arctic Sport Center Oy ajautui maaliskuussa 2011 konkurssiin. Hiihtohallin toiminta avattiin kuitenkin uudelleen lokakuussa 2011 ja toiminnan pyörittämisestä vastaa konkurssipesän vuokralaisena toimiva HopLop-yritys. Konkurssipesän tavoitteena on kuitenkin myydä hiihtohalli eteenpäin loppuvuodesta 2011.

Suorien yhteistyöhankkeiden lisäksi liikuntavirasto tekee runsaasti myös epäsuoraa yhteistyötä yksityisten liikuntayritysten kanssa. Keskeisin epäsuora yhteistyömuoto on liikuntapaikkojen vuokrasubventiot, joita on käsitelty tämän selvitysraportin edellisissä luvuissa.

Kolmannen sektorin kanssa tehty yhteistyö liikuntapaikkojen suunnittelun, rakentamisen ja hallinnan osalta on tiivistynyt viime vuosien aikana. Hyviä esimerkkejä onnistuneista yhteistyöhankkeista on tehty erityisesti jalkapalloon keskittyvien liikuntaseurojen kanssa, jossa kenttien kunnostuksen ja ylläpidon vastuut on seurojen ja liikuntaviraston kesken. Konkreettisia esimerkkejä yhteistyöstä ovat muun muassa Braahan kenttä (yhteistyössä HIFK ry:n kanssa), Kumpulanaakson valmennuskeskus (yhteistyössä Käpylän Pallon kanssa) sekä Puotinkylän tekonurmikentän rakentaminen (yhteistyössä Puotinkylän Valtin kanssa). Esimerkiksi Puotinkylän osalta kaupunki vuokrasi seuralle maa-alueen 10 vuodeksi ja myönsi seuralle oikeuden rakentaa alueelle tekonurmikentän. Vuokrasopimuksen mukaan kentän käyttökulut lämmityskuluineen jäivät seuran maksettavaksi. Kentän lämmitysjärjestelmä jäi kaupungin omaisuudeksi ja se luovutettiin seuran käyttöön veloituksetta vuokra-ajaksi. Tekonurmikentän rakentamiseen seura haki ja sai kaupungilta lainaa, joka vastasi noin 40 prosenttia hankkeen kokonaiskustannuksista. Loppuosa kokonaiskustannuksista rahoitettiin seuran keräämällä muulla rahoituksella.

Selvityksessä kuultujen liikuntatoimen asiantuntijoiden mukaan kehitysaskel tiiviimpään yhteistyöhön seurojen kanssa on ollut hyvä kokeilu ja se kannustaa yhteistyön jatkamiseen myös muiden hankkeiden muodossa. Niiden liikuntaseurojen määrä, jotka vastaavanlaisia yhteistyöhankkeita voisivat jatkossa toteuttaa, on kuitenkin vähäinen, joten yhteistyön laajuus ei ainakaan toistaiseksi ole liikuntatoimen kokonaisuuden kannalta kovinkaan merkittävä. Tästä huolimatta liikuntatoimen asiantuntijat pitävät yhteistyölinjausta hyvänä, sillä se on tuonut myös suoria kustannussäästöjä liikuntavirastolle vähentämällä viraston vastuita ja ylläpitokustannuksia.

Liikuntaseurojen kanssa tehtävään yhteistyöhön kiinteistöjen rakentamisen ja hallinnan osalta liittyy myös epävarmuustekijöitä. Keskeisin haaste kohdistuu esitettyjen näkemysten mukaan kiinteistöjen elinkaaren hallintaan. Esimerkiksi tekonurmikenttien elinkaari on suhteellisen lyhyt ja epävarmuus liittyykin lähinnä siihen, ovatko ylläpidosta ja osittain myös rakentamisesta vastaavat seuravalmiit tulevaisuudessa kiinteistöjen peruskorjauksiin ja niistä aiheutuviin kustannuksiin. Lisäksi seuratoiminnan henkilöriippuvuus voi aiheuttaa merkittäviä riskejä kenttien hallinnan suhteen.

6.3 Liikuntakiinteistöjen suunnittelua, rakentamista ja hallintaa koskevat johtopäätökset ja kehittämissuosituks

Seuraavassa on esitetty selvityksen tekijöiden laatimat keskeiset johtopäätökset ja kehittämissuosituks

Liikuntakiinteistöjen suunnittelua, rakentamista ja hallintaa koskevat johtopäätökset

- Selvityksen perusteella liikuntakiinteistöjen suunnitteluun, rakentamiseen ja hallintaan ei liity epäkohtia. Liikuntaviraston sisällä nykyiset suunnitteluun ja rakentamiseen liittyvät prosessit

toimivat esitettyjen näkemysten mukaan hyvin. Konserninäkökulmasta tarkasteltuna kiinteistöjen suunnittelun ja rakentamisen organisoitumisen osalta ongelmallista on se, että liikuntavirasto vastaa nyt näistä itsenäisesti. Kaupunkikonsernin linjausten mukaan kiinteistöjen vuokraamisesta, rakentamisesta ja kunnossapidosta vastaa kaupungin tilakeskus.

- Selvityksen yhteydessä kerätyn aineiston perusteella liikuntapaikkojen suunnittelun, rakentamisen ja hallinnan siirtäminen tilakeskukselle pitää liikuntatoimen näkökulmasta tarkasteluna sisällään tiettyjä riskejä. Selvityksen yhteydessä esiintuodut riskit palveluverkon kehittämisen ja ylläpidon laadun heikentymisen osalta koetaan suuremmiksi kuin siirrosta saatavat hyödyt. Kaupunkikonsernin näkökulmasta ongelmallista on se, että nykyinen käytäntö asettaa kaupungin virastot eriarvoiseen asemaan. Selvityksen aineiston perusteella ei voida tehdä johtopäätöksiä siitä, olisivatko kaupunkikonsernin yhdenmukaisuuden osalta saavutettavat synergiaedut suurempia kuin mahdolliset liikuntaviraston sisäistä toimintaa ja palvelutason laatua heikentävät tekijät. Jos siirtäminen koetaan konsernijohtamisen näkökulmasta edelleen tarkoituksenmukaiseksi, tulisi siihen liittyviä hyötyjä ja haittoja selvittää tarkemmin.
- Toteutetut yhteishankkeet yksityisen sektorin ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa ovat selvityksen tekijöiden näkemysten mukaan olleet toistaiseksi hyviä kokeiluja. Vaikkakin yhteistyön toiminnan volyyymi on kokonaisuutena varsin pientä, ovat käytännön esimerkit osoittaneet, että erityisesti seuratoiminnan ja julkisen sektorin välisellä yhteistyöllä voidaan saavuttaa tuloksia. Liikuntatoimen näkökulmasta yhteistyö tarjoaa mahdollisuuden "ammattimaistaa" seuratoimintaa, mikä johtaa seuratoiminnan oman palvelutuotannon kehittämiseen sekä liikuntatoimen omien kustannusten vähenemiseen ylläpitokustannusten pienentymisen myötä. Yhteistyö sisältää kaupunkikonsernin näkökulmasta riskejä, sillä seurojen ja liikuntayritysten taloudellinen tilanne ja toiminnan ennustettavuus on usein varsin heikko.

Liikuntakiinteistöjen suunnittelua, rakentamista ja hallintaa koskevat kehittämissuositukset

- Selvityksen aineiston perusteella ei voida tehdä johtopäätöksiä siitä, olisiko liikuntakiinteistöjen suunnittelun, rakentamisen ja hallinnan siirtäminen tilakeskukselle tarkoituksenmukaista. Aineiston perusteella ei voida ottaa kantaa siihen, olisivatko kaupunkikonsernin yhdenmukaisuuden osalta saavutettavat synergiaedut suurempia kuin mahdolliset liikuntaviraston sisäistä toimintaa ja palvelutason laatua heikentävät tekijät. Jos siirtäminen koetaan konsernijohtamisen näkökulmasta edelleen tarkoituksenmukaiseksi, tulisi siihen liittyviä hyötyjä ja haittoja selvittää tarkemmin.
- Erilaisia käytössä olevia toimintamalleja kustannustehokkuuden parantamiseksi tulee jatkaa ja kehittää edelleen. Yksi mahdollinen etenemistapa on jatkaa ylläpidosta ja hoidosta vastaavan henkilöstön keskittämistä isoimpiin liikuntakeskuksiin (hubeihin). Kustannustehokkuuden osalta liikuntaviraston tulisi kokeilla ylläpidon ja hoidon osalta myös toimintojen ulkoistamista ulkopuolisille palveluntarjoajille pilottiluonteisten kokeilujen avulla. Kokeilujen avulla voitaisiin verrata läpinäkyvästi kaupungin oman palvelutuotannon kustannustehokkuutta ja palvelun laatutasoa yksityisten toimijoiden vastaaviin palvelutuotantomalleihin.

LIITE 1: SISÄISEN VUOKRAN MÄÄRÄYTYMISPERUSTEET

Maan arvo määritellään sijainnin, liikenneyhteyksien sekä alueeseen kohdistuvan aktiviteetin ja yleisen arvostuksen mukaan. Keskusta-alueella maan arvo on 150 mk/m², välivyöhykkeellä 100 mk/m² ja muilla alueilla 50 mk/m² (v.1994, ind.1360). Kun maanvuokraukseen sisältyy alueella sijaitseva urheilu- tai uimahallirakennus tai maauimala, hinta on kolminkertainen maanhintaan nähden. Virkistys- ja retkeilyalueiksi luokiteltavat laajat yhtenäiset alueet on arvostettu metsämaan hinnalla. Kaupungin rajojen sisällä maanhinta on 5 mk/m² ja ulkopuolella 2 mk/m². Venesatamien yhteydessä olevat vesialueet on hinnoiteltu omaisuusluettelon kirjanpitoarvon pohjalta 2 mk/m², samoin kuin ulkokunnissa sijaitseviin ulkoilualueisiin liittyvät vesialueet 0,10 mk/m².

Lähde: Raportti: Liikuntayrittäjien tukeminen – projektityö; Risto Brockman, Liv HAOS Helsinki, 27.07.2005

LIITE 2: LIIKUNTAYRITTÄJÄT LAJEITTAIN

Seuraavassa taulukossa on eritelty raportissa esiteltyä välivuokrauksen kohdentumista. Taulukossa on esitetty kunkin urheilulajin piiriin luetut toimijat. Huomattavaa kuitenkin on, että kaikki alla olevassa taulukossa olevat toimijat eivät nauti vuokrasubventiota. Tämä koskee esimerkiksi melonta-alan vuokralaisia.

VUOKRAKOHDE, vuokralainen	Laji
KIVIKON AGILITYKENTTÄ	Agility / koiraurheilu
RUOSILANKUJA 14, Helsingin Agilityurheilijat ry	Agility / koiraurheilu
TUOMARINKYLÄN VINTTIKOIRARATA, Helsingin Vinttikoirakerho ry	Agility / koiraurheilu
OULUNKYLÄN CURLINGHALLI, Oulunkylän Curlinghalli Oy	Curling
JOKAMIES-GOLFKENTTÄ, Paloheinä Golf Oy	Golf
LUUKKAA, GOLFKENTTÄ, Suur-Helsingin Golf Oy	Golf
TALI GOLF KENTTÄALUE, Helsingin Golfklubi ry	Golf
TALI KARTANOALUE, MAA, Helsingin Golfklubi ry	Golf
TALI KARTANOALUE, RAKENNUKSET, Helsingin Golfklubi ry	Golf
TALTTATIE, GOLFKUPLAHALLI, Green Golf Oy	Golf
VUOSAAREN GOLFKENTTÄ, Vuosaari Golf Oy	Golf
KUMPULANLAAKSON KENTTÄ, Käpylän Pallo Oy	Jalkapallo
Oulunkylän Tekonurmi Oy	Jalkapallo
Oulunkylän Tekonurmi Oy, katsomoalue	Jalkapallo
PAKILAN KENTTÄ, Helsingin Palloseura ry	Jalkapallo
TAPANILAN PALLOKENTTÄ, Malmin Palloseura ry	Jalkapallo
TÖÖLÖN PALLOKENTTÄ, Helsingin Uusi Jalkapalloareena Oy	Jalkapallo
TÖÖLÖN PALLOKENTTÄ, HJK ry, Saharan kenttä	Jalkapallo
KÄPYLÄN LIIKUNTAPUISTO, Käpylän Juniorihalli Oy	Jalkapallo
MYLLYPURON LP, Pallokerho 35 ry	Jalkapallo
MYLLYPURO, JÄÄHALLI, Nuorisojääkenttä Oy	Jääurheilu
PALOHEINÄ, HARJOITUSJÄÄHALLI	Jääurheilu
TALTTATIE 7 Helsingin Ice Sport Center Oy	Jääurheilu
Vuosaaren jäähalliton	Jääurheilu
TALI, Oy Bowling Ab, rakennusalue	Keilailu
KIVIKON LIIKUNTAHALLI, SAVIKIEKONTIE	Liikuntakeskukset*
LAAJASALON PALLOILUHALLI, hallialue	Liikuntakeskukset*
LAAJASALON PALLOILUHALLI, pysäköintialue	Liikuntakeskukset*
MEILAHDEN LIIKUNTAKESKUS	Liikuntakeskukset*
PIKKUSUONKUJAN KENTTÄ (vapaa)	Liikuntakeskukset*
PUOTILAN KENTTÄ, Puotinkylän Voimistelu- ja Urheiluseura Valtti ry	Liikuntakeskukset*
SALMISAAREN LIIKUNTAKESKUS, ENERGIAKATU 3	Liikuntakeskukset*
Tali Sport Center Oy, hallialue	Liikuntakeskukset*
Tali Sport Center Oy, pysäköintialue	Liikuntakeskukset*
TALI, Kannelmäen liikuntakeskus Oy, hallialue	Liikuntakeskukset*
TALI, Kannelmäen liikuntakeskus Oy, pysäköintialueet	Liikuntakeskukset*
TAPANILAN URHEILUKESKUS, Tapanilan Urheilutalon säätiö	Liikuntakeskukset*
KIVIKON LUMILAUTAILURINNE	lumilautailu
Helsingin Melontakeskus Oy	Melonta
MAA-ALUE, Merimelajat ry	Melonta
SAVIJÄRVI, Suomen Metsästysyhdistys ry	Metsästys/ampumahurheilu
Oy Husön Ratsastuskeskus Ab, laitumet	Hevosurheilu / ravit
Oy Husön Ratsastuskeskus Ab, maneesi	Hevosurheilu / ravit
Oy Husön Ratsastuskeskus Ab, tallit	Hevosurheilu / ravit
RUSKEASUON TALLIT, yhteensä	Hevosurheilu / ravit
TUOMARINKARTANO, Maneesi Oy	Hevosurheilu / ravit
TUOMARINKARTANO, Tuomarinkartanon Kilpatalli Oy	Hevosurheilu / ravit
TUOMARINKARTANO, Tuomarinkartanon Ratsastusopisto Oy	Hevosurheilu / ravit
TUOMARINKARTANO, Tuomarinkylän Ratsastuskoulu Oy	Hevosurheilu / ravit
TUOMARINKARTANO, Tuomarinkylän Talli Oy	Hevosurheilu / ravit
TUOMARINKARTANO, Tuomarinkylän Talli Oy	Hevosurheilu / ravit
Tuomarinkartanon Ratsastusopisto Oy	Hevosurheilu / ravit
Tuomarinkartanon Talli Oy	Hevosurheilu / ravit
VERMO, Vermon Ravirata Oy	Hevosurheilu / ravit

HELSINGIN LIIKUNTATOIMEN KOKONAISSELVITYS

VUOSAAREN RATSASTUSKESKUS	Hevosurheilu / ravit
ALAKIVENTIE 2, Kiint.oy Suomen Salibandykeskus	Salibandy
Helsingin Tennisstadion Oy, hallin laajennusalue	Tennis
Helsingin Tennisstadion Oy, massakentät	Tennis
Helsingin Tennisstadion Oy, pysäköintialueet	Tennis
Helsingin Tennisstadion Oy, vanha hallialue ja kenttä	Tennis
KALASTAJATORPAN TENNISKENTTÄ, Lawn-Tennis Club 33 ry	Tennis
KULOSAAREN TENNISHALLI, Vihreä-Valkoinen Tennishalli Oy	Tennis
KULOSAAREN TENNISKENTÄT, Vihreä-Valkoinen Tenniskerho ry	Tennis
METSÄLÄN KENTTÄ, VR-Tennis ry	Tennis
MYLLYPURON TENNISHALLI, Finland Tennis Oy	Tennis
PUISTOLAN TENNIS, Lateppo Oy	Tennis
RUOSILANKUJA 12, Varma Tennisklubi VTK ry	Tennis
TAIVALLAHDEN TENNISKENTÄT	Tennis
MALMIN UIMAHALLI , Urheiluhallit Oy	Uinti
KIVIKON AGILITYKENTTÄ	Agility / koiraurheilu
RUOSILANKUJA 14, Helsingin Agilityurheilijat ry	Agility / koiraurheilu
TUOMARINKYLÄN VINTTIKOIRARATA, Helsingin Vinttikoirakerho ry	Agility / koiraurheilu
OULUNKYLÄN CURLINGHALLI, Oulunkylän Curlinghalli Oy	Curling
JOKAMIES-GOLFKENTTÄ, Paloheinä Golf Oy	Golf
LUUKKAA, GOLFKENTTÄ, Suur-Helsingin Golf Oy	Golf
TALI GOLF KENTTÄALUE, Helsingin Golfklubi ry	Golf
TALI KARTANOALUE, MAA, Helsingin Golfklubi ry	Golf
TALI KARTANOALUE, RAKENNUKSET , Helsingin Golfklubi ry	Golf
TALTTATIE, GOLFKUPLAHALLI, Green Golf Oy	Golf
VUOSAAREN GOLFKENTTÄ, Vuosaari Golf Oy	Golf
KUMPULANLAAKSON KENTTÄ, Käpylän Pallo Oy	Jalkapallo
Oulunkylän Tekonurmi Oy	Jalkapallo
Oulunkylän Tekonurmi Oy, katsomoalue	Jalkapallo
PAKILAN KENTTÄ, Helsingin Palloseura ry	Jalkapallo
TAPANILAN PALLOKENTTÄ, Malmin Palloseura ry	Jalkapallo
TÖÖLÖN PALLOKENTTÄ, Helsingin Uusi Jalkapalloareena Oy	Jalkapallo
TÖÖLÖN PALLOKENTTÄ, HJK ry, Saharan kenttä	Jalkapallo
KÄPYLÄN LIIKUNTAPUISTO, Käpylän Juniorihalli Oy	Jalkapallo
MYLLYPURON LP, Pallokerho 35 ry	Jalkapallo
MYLLYPURO, JÄÄHALLI , Nuorisojääkenttä Oy	Jääurheilu
PALOHEINÄ, HARJOITUSJÄÄHALLI	Jääurheilu
TALTTATIE 7 Helsingin Ice Sport Center Oy	Jääurheilu
Vuosaaren jäähallitontti	Jääurheilu
TALI, Oy Bowling Ab, rakennusalue	Keilailu
KIVIKON LIIKUNTAHALLI, SAVIKIEKONTIE	Liikuntakeskukset*
LAAJASALON PALLOILUHALLI , hallialue	Liikuntakeskukset*
LAAJASALON PALLOILUHALLI, pysäköintialue	Liikuntakeskukset*
MEILAHDEN LIIKUNTAKESKUS	Liikuntakeskukset*
PIKKUSUONKUJAN KENTTÄ (vapaa)	Liikuntakeskukset*
PUOTILAN KENTTÄ, Puotinkylän Voimistelu- ja Urheiluseura Valtti ry	Liikuntakeskukset*
SALMISAAREN LIIKUNTAKESKUS, ENERGIAKATU 3	Liikuntakeskukset*
Tali Sport Center Oy, hallialue	Liikuntakeskukset*
Tali Sport Center Oy, pysäköintialue	Liikuntakeskukset*
TALI, Kannelmäen liikuntakeskus Oy, hallialue	Liikuntakeskukset*
TALI, Kannelmäen liikuntakeskus Oy, pysäköintialueet	Liikuntakeskukset*
TAPANILAN URHEILUKESKUS, Tapanilan Urheilutalon säätiö	Liikuntakeskukset*
KIVIKON LUMILAUTAILURINNE	lumilautailu
Helsingin Melontakeskus Oy	Melonta
MAA-ALUE, Merimelojat ry	Melonta
SAVIJÄRVI, Suomen Metsästysyhdistys ry	Metsästys/ampumaurheilu
Oy Husön Ratsastuskeskus Ab, laitumet	Hevosurheilu / ravit
Oy Husön Ratsastuskeskus Ab, maneesi	Hevosurheilu / ravit
Oy Husön Ratsastuskeskus Ab, tallit	Hevosurheilu / ravit
RUSKEASUON TALLIT, yhteensä	Hevosurheilu / ravit
TUOMARINKARTANO, Maneesi Oy	Hevosurheilu / ravit
TUOMARINKARTANO, Tuomarinkartanon Kilpatalli Oy	Hevosurheilu / ravit
TUOMARINKARTANO, Tuomarinkartanon Ratsastusopisto Oy	Hevosurheilu / ravit

TUOMARINKARTANO, Tuomarinkylän Ratsastuskoulu Oy	Hevosurheilu / ravit
TUOMARINKARTANO, Tuomarinkylän Talli Oy	Hevosurheilu / ravit
TUOMARINKARTANO, Tuomarinkylän Talli Oy	Hevosurheilu / ravit
Tuomarinkartanon Ratsastusopisto Oy	Hevosurheilu / ravit
Tuomarinkartanon Talli Oy	Hevosurheilu / ravit
VERMO, Vermon Ravirata Oy	Hevosurheilu / ravit
VUOSAAREN RATSASTUSKESKUS	Hevosurheilu / ravit
ALAKIVENTIE 2, Kiint.oy Suomen Salibandykeskus	Salibandy
Helsingin Tennisstadion Oy, hallin laajennusalue	Tennis
Helsingin Tennisstadion Oy, massakentät	Tennis
Helsingin Tennisstadion Oy, pysäköintialueet	Tennis
Helsingin Tennisstadion Oy, vanha hallialue ja kenttä	Tennis
KALASTAJATORPAN TENNISKENTTÄ, Lawn-Tennis Club 33 ry	Tennis
KULOSAAREN TENNISHALLI, Vihreä-Valkoinen Tennishalli Oy	Tennis
KULOSAAREN TENNISKENTÄT, Vihreä-Valkoinen Tenniskerho ry	Tennis
METSÄLÄN KENTTÄ, VR-Tennis ry	Tennis
MYLLYPURON TENNISHALLI, Finland Tennis Oy	Tennis
PUISTOLAN TENNIS, Lateppo Oy	Tennis
RUOSILANKUJA 12, Varma Tennisklubi VTK ry	Tennis
TAIVALLAHDEN TENNISKENTÄT	Tennis
MALMIN UIMAHALLI , Urheiluhallit Oy	Uinti

LIITE 3: ASIANTUNTIJAHAASTATTELUT

Tämän selvityksen yhteydessä on haastateltu ja kuultu seuraavia henkilöitä.

Nimi	Asema / Organisaatio
Anssi Rauramo	Liikuntaviraston johtaja
Heta Välimäki	Liikuntalautakunnan puheenjohtaja
Risto Rautava	Kaupunginhallituksen puheenjohtaja, Konsernijaoston puheenjohtaja
Hannu Hyttinen	Kaupunginsihteeri
Tuula Haatainen	Apulaiskaupunginjohtaja
Petteri Huurre	Liikuntalaitososaston osastopäällikkö, liikuntaviraston varajohtaja
Tapio Korhonen	Rahoitusjohtaja
Matti Malinen	Konserniyksikön päällikkö
Pekka Laitinen	Urheiluhallit Oy:n toimitusjohtaja
Heikki Virkkunen	Seuraparlamentin puheenjohtaja, liikuntalautakunta
Jaakko Stauffer	Kiinteistöviraston virastopäällikkö
Tero Niininen	Erytysuunnittelija, Talous- ja suunnittelukeskus
Stefan Fröberg	Liikuntaviraston osastopäällikkö
Tarja Loikkanen	Liikuntaviraston osastopäällikkö
Simo Aapro	Liikuntaviraston talouspäällikkö
Maija Inananen	Stadion-säätiön toimitusjohtaja
Harry Bogomoloff	Jääkenttäsäätiön toimitusjohtaja
Paula Sermilä	Opetusviraston kehittämisjohtaja
Pekka Alho	Liikuntaviraston osastopäällikkö
Turo Saarinen	Liikuntaviraston osastopäällikkö
Aki Riihilahti	Helsinki Stadion Management Oy:n toimitusjohtaja
Leif Forsberg	KPMG-tilintarkastusyhteisö
Timo Laitinen	Suomen Liikunta ja Urheilu Ry.
Hannu Tolonen	Opetus- ja kulttuuriministeriö
Antti Salaterä	Liikuntaviraston suunnittelupäällikkö